

TVÁŘ VENKOVA

VENKOVSKÉ
STAVBY 2013

Obsah

I. vesnice roku 2013 (13 vítězů krajských kol)

Čistá
Dolní Újezd - 3. místo v soutěži Vesnice roku 2013
Hájek
Holovousy - 2. místo v soutěži Vesnice roku 2013
Hradčany
Chelčice
Jámy
Jeseník nad Odrou - 1. místo v soutěži Vesnice roku 2013
Němčovice
Nová Ves nad Nisou
Srbská Kamenice
Šakvice
Vysoké Pole

II. Zlatá cihla v Programu obnovy venkova (oceněné stavby)

II. I. Obnovené, či rekonstruované památkově chráněné objekty a památky místního významu

Andělská Hora
Císařov
Cítoliby
Čestice
Chvalovice
Jiřetín pod Bukovou
Kondrac
Milasín
Moravskoslezský Kočov
Veliny
Zděchov
Žihle

II. II. Obnovené, či rekonstruované stavby venkovské zástavby

Chorušice
Kasejovice
Lípa
Opatov
Pohoří
Příkazy
Srbská Kamenice
Třebeň

II. III. Nové venkovské stavby

Kamenný Újezd
Krásná
Křtiny
Strupčice
Veselí

III. Zlatá cihla v Programu obnovy venkova (nominované stavby)

III.1. Sakrální stavby

Březnice
Bystřice
Lipina
Pištín
Pulečný
Radňovice
Radomyšl
Skalka
Strunkovice nad Blanicí
Vědomice
Věžnice

III. II. Vesnické historické stavby

Hrádek
Chlebovice
Libice nad Doubravou
Ostrov
Plánice
Prlov
Šaplava
Skalka
Sudovo Hlavno
Smilovy Hory
Sudkov
Všeň
Všeradice

III. III. Novostavby na venkově

Rapotín
Řeňče
Sedliště

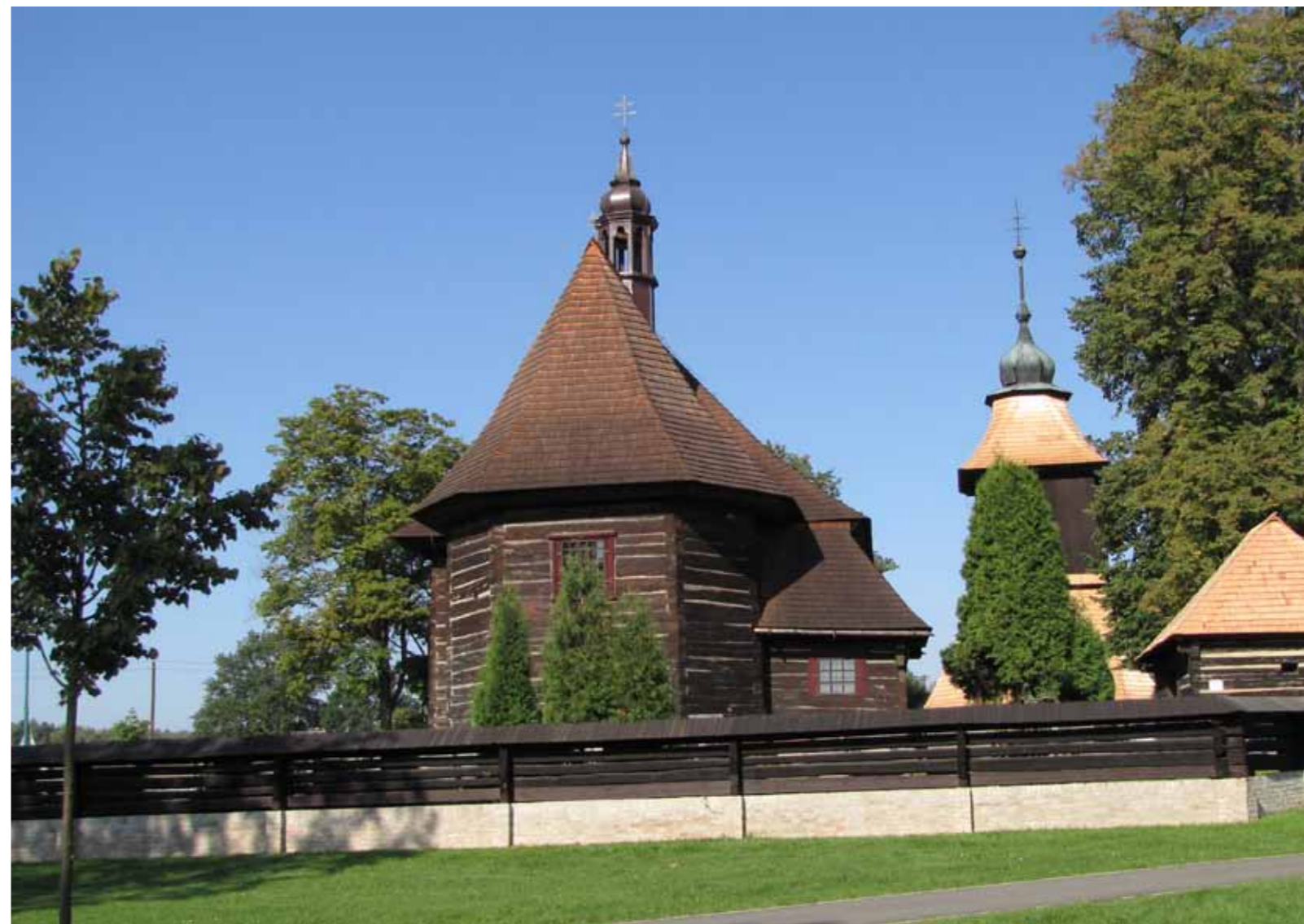
III. IV. Rekonstrukce školních budov

Koclířov
Nedašov
Police
Rapotín
Telecí

III. V. Veřejná prostranství a krajinné prostředí

Buková
Kaňovice
Kralice nad Oslavou
Paskov
Unkovice
Václavovice

Obsah

Úvodní slovo

Tvář venkova. Jaká byla, je a jaká by mohla být či bude? To už devatenáct let, každoročně, ukazuje soutěž Vesnice roku v Programu obnovy venkova. Půda, na které myšlenka soutěže v roce 1995 vznikla, je Spolek pro obnovu venkova ČR. Od prvního ročníku, který proběhl pod názvem Soutěž o nejzdařilejší program obnovy vesnice, uplynulo hodně vody. Ke Spolku pro obnovu venkova ČR a Svazu měst a obcí ČR se v roce 1996 jako další vyhlášovatel oficiálně připojilo Ministerstvo pro místní rozvoj ČR a v roce 2007 Ministerstvo zemědělství ČR. Mezi spoluvyhlašovatele soutěže patří Kancelář prezidenta republiky, Ministerstvo kultury ČR, Ministerstvo životního prostředí ČR, Svaz knihovníků a informačních pracovníků, Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, Folklorní sdružení ČR a Sdružení místních samospráv ČR.

Tvář venkova, je knižní edice, jejíž základy položila právě soutěž Vesnice roku v Programu obnovy venkova jedním z udělovaných ocenění, a to Zlatá cihla v Programu obnovy venkova. Toto ocenění je udělováno ve třech kategoriích příkladným stavbám realizovaným v duchu programu obnovy venkova.

Soutěžními stavbami mohou být sakrální stavby a drobné objekty, stavby občanské vybavenosti, obytné budovy, výrobní technické a zemědělské stavby nebo veřejné plochy a prostranství obce. Mezi hlavní kritéria hodnocení těchto staveb patří začlenění stavby do prostředí obce a jejího krajinného rázu, respektování kulturní kontinuity regionu, charakteru místního prostředí a využití tradičních materiálů, zachování původních stavebních prvků a architektonického tvarosloví při obnově a rekonstrukci historických staveb a památek lidového stavitelství, v případě novostaveb jejich soulad se stávající zástavbou a jejich estetický účinek, ale také technická a energetická úroveň a úprava zeleně a okolí stavby.

Tato kniha vám, milí čtenáři, dává možnost nahlédnout k finalistům soutěže Vesnice roku 2013 a také poukazuje na příkladné stavby, které krajskými hodnotitelskými komisemi byly oceněny v rámci jednotlivých kategorií a stavby nominované, které si zaslouží být zveřejněné v této edici.

!

Vesnice roku 2013

Čistá

okres Rakovník, Středočeský kraj, 899 obyvatel

Obec Čistá se nachází 18 km jihozápadně od Rakovníka na pomezí dvou výjimečných chráněných území – Přírodního parku Jesenicko a Chráněné krajinné oblasti Křivoklátsko. Dalšími částmi obce Čistá jsou obce Zdeslav, Křekovice, Nová Ves, Kůzová, Smrk, Lhota a Strachovice. První písemná zmínka o obci pochází z roku 1229, kdy zde sídlil Zdeslav z Čisté (Sdeslaus de Sista).

Převážná část stávající zástavby obce je z 19. a 20. století. Tvoří ji řadová venkovská zástavba s dvory a zahradami. Střed obce v prostoru náměstí Václavského tvoří stavby z počátku 20. století, které byly sídlem poštovního úřadu, občanské záložny a dalších obchodů a služeb. Tato historická zástavba zůstala zachována a je k těmto účelům využívána do současné doby. Jedna z nejstarších staveb v obci je budova radnice z roku 1831 a dodnes slouží jako sídlo obecního úřadu. Další významnou historickou stavbou a chráněnou památkou je kostel sv. Václava. Vlastníkem této stavby je římskokatolická církev, která prostřednictvím Římskokatolické farnosti Jesenice postupně stavbu opravuje, a to za každoročního finančního příspěví obce.

V obci výrazně převyšuje bydlení venkovského charakteru, v ostatních částech obce Čistá tvoří charakter bydlení nemalý počet rekreačních chalup a chat. Nová zástavba je v souladu se schválenou územně plánovací dokumentací a se závaznými regulativy. Jedná se o rodinné domy venkovského charakteru, převážně se sedlovou střechou. Je dodržována uliční čára.

Obec Čistá považuje společenský a spolkový život za jednu ze současných priorit. Spolkový život v obci je založen především na činnosti samotných spolků, která je zcela dobrovolná a nikoliv na organizovaném základě. Místní spolky v mnoha případech nejen udržují velmi staré tradice, například masopustní průvod, ale

podílejí se i na vzniku nových, mezi které patří vynášení smrtky, Svatomartinská husa, Svatováclavský výlov apod. V obci aktivně působí šestnáct spolků, sdružení a jiných zájmových seskupení. Divadelní soubor Tyl Čistá je nejstarší dobrovolná organizace v obci, jejíž založení se datuje do roku 1845. Pěvecký soubor Václav je další z tradičních čísteckých spolků, jehož založení se datuje až do 19. století, v tomto případě od roku 1864. Pěvecký soubor Václav má v současné době 32 členů, vede vlastní kroniku a má vlastní slavnostní vlajku.

Dolní Újezd

okres Svitavy, Pardubický kraj, 2 002 obyvatel

3. místo v soutěži Vesnice roku 2013

Bohatá historie obce sahá až do poloviny 12. století, kdy je zmiňována jako Újezd na Lubném v listině krále Vladislava datované k roku 1167. Dnešní obec vznikla splnutím řady menších vsí a osad, po nichž zůstaly zachovány místní názvy jako Rovinka, Malvařice, Praha, Pazucha, Víška, Ždár, Příbiňoves, Kabatoves, Záves, Bořkov a Dolečka. Součástí obce jsou menší osady Jiříkov a Václavky.

Urbanistická osa Dolního Újezdu je tvořena tokem říčky Desné, k němu se přimykajícího údolí a návrší nad nimi. Koncepte dlouhodobého územního rozvoje sleduje postupnou transformaci obce na moderní zahradní venkovské sídlo 21. století. Stěžejní funkcí sídla je bydlení, zemědělství, drobné a střední podnikání a tradičně i plnění spádovosti vesnice s vyšší občanskou vybaveností, kterou využívají okolní obce.

Staletou minulost obce dokládá také několik stavebních památek, z nichž je nejvýznamnější a nejvýraznější farní kostel sv. Martina. Z řady soch umístěných v obci a nejbližším okolí je nejvýznamnější sousoší Panny Marie z roku 1737 sochaře Václava F. Pacáka. Před budovou školy upoutá pozornost monumentální pomník selského povstání, které na Litomyšlsku vypuklo v roce 1680. Za zmínku stojí i kamenný tzv. Pražský most pocházející z roku 1868.

Charakteristické jsou pro obec zejména statky v místních částech Pazucha a Příbiňoves, včetně kamenných opukových zídek okolo nich. Na zachování těchto objektů, pokud možno v původním stavu, dbá jak obec, tak i většina soukromých vlastníků. Pravidla pro úpravy těchto objektů, včetně zásahů do jejich okolí, řeší územně plánovací dokumentace obce.

Společenský život v obci je v současné době opravdu bohatý. Aktivně se na něm podílejí místní spolky, mateřská, základní a základní umělecká škola, výtvarné studio, farnost, zastupitelstvo obce, kulturní komise obce a občané Dolního Újezdu. Každý nový rok je zahájen plesovou sezónou. Pravidelně se konají plesy Farní, Sokolský, Skautský a Sboru dobrovolných hasičů. Samozřejmostí je dětský karneval, který pořádá Junák. Plesová sezóna je každoročně zakončena masopustem. Velikonoce začínají v obci pravidelným Velikonočním jarmarkem a pokračují v pondělí pomlázkou. Dále dolnoújezdská mládež zorganizuje Stavění máje. Nechybí zde ani oslava Dne matek a mnohé další. Pro starší občany je každý rok připravováno Setkání seniorů v rámci Mikroregionu Litomyšlsko - Desinka.

Hájek

okres Karlovy Vary, Karlovarský kraj, 545 obyvatel

Obec Hájek leží v přírodní rezervaci Ostrovské rybníky nedaleko Karlových Varů. Obec je jakousi branou Krušných hor a svou polohou nabízí ta nejlákavější turistická místa. Blízkost Karlových Varů, Klínovce, řeky Ohře nebo Ostrovského klášterního areálu přímo vybízí k návštěvě. První zmínky o existenci Hájku (dříve Grasengrün) pochází z počátku 15. století, konkrétně z roku 1409. Četnými změnami majitelů, připojováním k jiným panstvím nebo naopak osamostatněním se obec obdoby rozkvětu a úpadku probojovala až k současné samostatnosti datované od roku 1990.

Obec Hájek svým rozložením připomíná tvar podkovy. Z tohoto tvaru se vycházelo při tvorbě územního plánu v roce 1999. Stavební výbor obce poctivě dbá na dodržování územně plánovací dokumentace a souvisejících zákonů. Mezi stavební nešvary patří například stavba řadových montovaných okálů, které jsou viděny po celé republice. Tím došlo k nenávratnému poškození rázu části obce.

Přestože obec neoplývá množstvím významných historických památek, za zmínku jistě stojí kaple sv. Jana Nepomuckého či morový sloup z 1. poloviny 19. století. Nejstarší dochovanou památkou v obci jsou základy středověké tvrze s částí vodního příkopu. Zmíněná tvrz byla nenávratně poškozena a zanedbána po prodeji Grasendrünü (dnes Hájku) v roce 1685 a připojením pod Ostrov.

Díky mimořádnému nadšení a schopnosti místních občanů a obce táhnout za jeden provaz při realizaci kulturních a společenských akcí, má obec ve svém okolí a sdělovacích prostředcích veliké renomé a na kulturní akce do Hájku dojíždí občané i ze širokého okolí.

Mezi již tradiční akce, které se v obci konají, patří maškarní ples pro děti, závod Běh na Jahodník, Den matek, turnaje ve stolním tenise, pro děti pálení čarodějnic, Den dětí, vánoční posezení seniorů, promítání pohádek pro děti atd. Mimo tyto akce se společensky realizují i místní občany například při vítání jara v alegorických vozech s dobovými kostýmy, pořádání sněžných a vodních show a v nepolední řadě při veselici Den fotrů, který vznikl absencí svátku pro muže.

V letošním roce byla dokončena obnova návěsí plochy před obecním úřadem. V rámci projektu bylo vysazeno pět nových lip. Jako místa klidu a odpočinku vyhledávají místní občané krajinu a lesy v okolí. Nejvýznamnější je asi Obora v Hájku se spoustou lesní zvěře, zejména muflonu a daňků. Celek obory je významným celkem ekologické stability s mokřady, rybníky, stabilními porosty a lesními pastvinami pro zvěř.

Holovousy

okres Jičín, Královéhradecký kraj, 525 obyvatel

2. místo v soutěži Vesnice roku 2013

Holovousy, s místními částmi Chodovice, Chloumky a Dolní Mezihoří, leží na úpatí Hoříckého chlumu v Podkrkonoší. Obec se nachází na území osídleném již šest a půl tisíce let. V Holovousích sídlila drobná šlechta, která ke svému jménu připojovala přídomek „z Holovous“. Písemná zmínka z roku 1260 připomíná obec s tvrzí. Na místě původní tvrze byl postaven barokní zámek, který v roce 1907 upravil poslední majitel MUDr. F. Malinský v secesním stylu.

Obec si i přes několik necitlivých zásahů do celkové architektury zachovala svůj původní ráz. Obec má zpracován nový územní plán. V rámci tohoto plánu je zpracována studie o některých prohrěšcích proti zachování charakteru venkovské zástavby. Jsou zde i navržena jednotlivá řešení.

Dominantou obce Holovousy je zámek, jehož vstup tvoří rozlehlá zachovalá náves s rybníkem, zvonící a sochou panny Marie. Dominantou části Chodovice je kostel sv. Bartoloměje, pravděpodobně barokně upraven Diezenhoferem a barokní fara. Jak již bylo uvedeno, obec se snaží zachránit svoji dominantu - kostel sv. Bartoloměje v Chodovicích. Jedná se o původně renesanční stavbu barokně upravenou Diezenhoferem. Kostel se podařilo zařadit do Programu záchrany architektonického dědictví a získat dotaci ministerstva kultury, okresního úřadu, krajského úřadu. Nově je zrestaurován mobiliář kostela – restaurování oltářů, kazatelny a varhan. Obnoveno bylo i venkovní prostranství s kamennou zdí a oplocením. Kostel byl v roce 2004 darován Římskokatolickou farností obci. Na území obce se dále nachází množství zajímavých plastik, např. socha sv. Jana Nepomuckého, sv. Terezie, barokní alegorie 4 ročních dob, 5 smírčích křížů a další.

V obci jsou některé tradice udržovány stále bez přerušení, některé jsou obnovovány a vznikají i tradice nové. Na jejich pořádání se podílí místní spolky a sdružení. Mezi nejmladší sdružení patří Prostor pro fantazii, které tvoří převážně mladé ženy „Jany“. Organizují společná malování, uspořádali výstavu svých prací v kostele, zajímavé přednášky a koncerty.

Dlouhou tradici má Bartolomějská pouť v Chodovicích u kostela sv. Bartoloměje. Nově byla ve spolupráci s MŠ a ZŠ obnovena tradice vítání jara se zvoněním přání na zvoničku a otvírání studánek. Novou tradicí jsou Slavnosti holovouských malináčů, kde se mj. prezentují okolní malotřídní školy, ve stáncích probíhá prodej produktů místních pěstitelů a řemeslníků, v zámku výstava ovoce a prací místní výtvarné skupiny.

Hradčany

okres Přerov, Olomoucký kraj, 277 obyvatel

Obec Hradčany leží v západní části Kelčské pahorkatiny zvané Záhoří, po obou stranách údolí, kterým protéká potok Šišemka. První písemná zmínka o obci je v latinském textu z roku 1348. Roku 1850 se staly Hradčany samostatnou obcí, která až do roku 1949 patřila k okresu Holešov.

Hradčany leží na poutní stezce Sv. Kopeček – Sv. Hostýn, kdy je v sousedství obecní budovy (č.p. 64) 12. zastavení této zajímavé a hojně využívané trasy.

Jedním ze zásadních úkolů vedení obce je zachování původního půdorysu a panoramatu vesnice v souladu s Územním plánem obce. Jádrem obce je protáhlá návěs, kterou tvoří tradiční zemědělské usedlosti.

Výrazným symbolem Hradčan je nová kaple Sv. Antonína Paduánského, situovaná v centru obce. V roce 2010 byla kaple vysvěcena, současně s novým zvonem z dílny Leticie Vránové-Ditrichové z Brodku u Přerova, pomocným biskupem olomouckým Josefem Hrdličkou. Stavba se pyšní titulem Zlatá cihla, který obdržela v rámci krajského kola soutěže Vesnice roku 2012 v kategorii nové venkovské stavby.

Rovněž budova občanské vybavenosti z roku 2007 budí zaslouženou pozornost. Je zde umístěno pohostinství se společenským sálem a venkovním posezením, obecní knihovna, obecní úřad a hasičárna. Na návsi je také socha Panny Marie Svatohostýnské z roku 1912, vybudovaná nákladem paní Antonie Hrbáčkové.

Obec Hradčany je známa vysokým počtem kulturních, společenských a sportovních akcí, kterých se zde ročně pořádá více než

sedmdesát. Nejstarším spolkem v Hradčanech je Sbor dobrovolných hasičů, který byl založen v roce 1913. Sbor vyvíjí bohatou činnost jak kulturní, tak i sportovní. Během roku pořádá tradiční ples, zájezdy na hasičské pouti, nohejbalový turnaj, podílí se pořadatelsky na většině akcí. Sbor obnovil tradici Masarykových vater, pořádá vlastní hasičskou soutěž a úspěšně se zúčastňuje soutěží v okolí.

Druhým nejstarším spolkem v obci, založeným v roce 1968, jsou zahrádkáři. Jeho členové obnovili tradici dvoudenních výstav ovoce, zeleniny a květin, zavedli dnes již tradiční Přehlídku pomazánek s oslavou MDŽ, ukázkou tradiční zabíjačky, pořádají zájezdy pro širokou veřejnost a další. Hradčanský Sportovní klub SK Hradčany „1996“ je v současné době tvořen fotbalovým, šachovým a stolně-tenisovým oddílem. Jeho činnost je tedy celoroční a zabývá se nejen sportovní, ale i kulturní činností v podobě pořádání plesu, letní zábavy a důraz je kladen na práci s dětmi, pro které pořádá akce při zahájení a ukončení prázdnin, dětský den a jiné. Tradičně je největší akcí Velký turnaj v malé kopané.

Chelčice

okres Strakonice, Jihočeský kraj, 330 obyvatel

První písemná zmínka o obci Chelčice pochází z roku 1352. Jméno obce nese slavný středověký náboženský reformátor a filosof Petr Chelčický, na jehož počest se v obci každoročně konají slavnosti.

Nejvýznamnější lokalitou v obci je prostranství kolem kostela sv. Martina. Lokalita je položena do klidné zóny východní části obce, kde vytváří ucelený komplex původně románský kostel sv. Martina, zasazený doprostřed obecního hřbitova, na protilehlé jižní straně farské budovy se zahradou a farskou zdí, u které je zakomponována barokní socha Panny Marie. Dále je to budova farního špýcharu, obecní vily, u které je umístěna socha sv. Jana Nepomuckého, a Mateřská škola v Chelčicích s rozlehlou školní zahradou a prostory pro dětské veřejné prostranství s vyhlídkou na Vodňany, odkud příjemnou procházkou dojdeme ke kapliče sv. Jana Nepomuckého a na místo nedalekých Lázní sv. Máří Magdaleny. V minulých letech se podařilo díky projektům Jihočeského kraje zrekonstruovat obě barokní sochy restaurátory a v prostoru za mateřskou školou vybudovat v minulém roce nový prostor veřejné zeleně – menší lesopark.

V této lokalitě je také posazen Památník Petra Chelčického a Chelčický domov sv. Linharta, o.p.s. Domov chce v objektu bývalé fary přinést dospělým lidem se zdravotním postižením příležitost pro udržení a rozvíjení pracovních a sociálních dovedností a přirozený kontakt s běžnou společností. V roce 2012 byla v rámci projektu „Přírodní zahrady bez hranic“ vytvořena v prostorách Chelčického domova sv. Linharta, o.p.s. přírodní zahrada, která má své osobité kouzlo genia loci. Po získání certifikátu „přírodní zahrady“ byl tento prostor využíván především uživateli s mentálním a tělesným postižením v rámci sociálně terapeutické dílny. Později si zde našlo prostor pro své tvoření mnoho klubů OS Mája-Tvořivé Chelčice i neziskové organizace, školy a široká veřejnost.

Výraznou součástí života obce je její kulturní a společenský život. Působí zde občanské sdružení Mája - Tvořivé Chelčice, v současné době se svými devíti kluby, které usiluje o rozvoj společenských, zájmových, vzdělávacích, kulturních a sportovních aktivit obce. Významnou a již třináctým rokem obnovenou tradicí v obci je Chelčická pouť sv. Máří Magdaleny, kterou v červenci pořádají všechny kluby O.S. Mája-Tvořivé Chelčice. Divadelní klub s klubem KPZ (Klub pohody a zábavy) a Chelčickým domovem sv. Linharta, o.p.s. zajišťuje každoroční vánoční a adventní tradice společně a štedrovečerní Živý betlémem v historickém centru obce, který již v obci pořádá čtyři roky.

Jámy

okres Žďár nad Sázavou, Kraj Vysočina, 565 obyvatel

Jámy jsou podle dochovaných písemných pramenů jednou z nejstarších obcí na Vysočině. Vznik obce se datuje do roku 1252, kdy jí dal do vínku Boček z Obřan s tchyní Sibylou nově založenému klášteru žďárskému, který se jim po několika marných pokusech podařilo založit jako filiálku kláštera v Nepomuku na samé hranici mezi Čechami a Moravou. Rozlohou katastru přesahuje 1242 ha, čímž se řadí naopak mezi největší obce Žďárska.

Původní domy - grunty stojí převážně vedle sebe a tvoří dlouhou řadu vpravo podél komunikace Žďár nad Sázavou - Hlinné. Rodinné domky jsou na horním a dolním konci obce postaveny samostatně. Starší domy byly stavěny z kamene a jsou zomítány. Nové domy jsou cihlové. Zahrádky před domy se tvořily postupně od roku 1880, kdy byla vybudována dvojí silnice po obou stranách návsi. K obci také patří dvě o samotě stojící hájenky, jedna u Veselíčka a druhá v lese směrem ke Žďáru nad Sázavou.

Návsi obce dominuje kostel svatého Martina z roku 1672, kdy jej založila klášterní vrchnost a fara, která byla vystavěna v roce 1792. Kostel sv. Martina, byl v letech 2009/2010 za aktivní účasti občanů opraven. Oprava byla realizována v interiéru a exteriéru. Kč. Peníze na opravu byly ze 3/4 vybrány z příspěvků a darů občanů nejen obce Jámy.

Mezi historické budovy patří také místní škola, která byla postavena v roce 1800 a v současné době slouží místní Tělovýchovné jednotě Sokol.

Společenský život v obci Jámy je v posledních letech velice rozsáhlý a aktivní. Obec se snaží ve spolupráci s místními spolky udržovat, obnovovat i vytvářet nové tradice, které vyplývají ze života

na venkově dnešních dnů. Mezi nejaktivnější spolky patří hasiči, svaz žen, Sokol a hokejisté HC Kozel. Dále pak spolky jako rybáři a myslivci, kteří se zabývají odbornějšími věcmi. Všechny spolky pracují s mládeží, ve které se snaží vychovávat své nástupce.

Místní farnost Jámy během roku pracuje s mládeží a organizuje nejen pro ni zajímavé akce, mezi které patří například jarní prázdniny na faře, kde se mimo jiné děti připravovali na divadlo o sv. Vincenci Pallottim. Mezi tradiční akce patří pěší pouť do poutního kostela na Zelenou horu, cyklopouť ke sv. Zdislavě do Křižanova, na Svatou horu a okolí a podzimní pěší výlet s dětmi do okolí Jám.

Jeseník nad Odrou

okres Nový Jičín, Moravskoslezský kraj, 1 882 obyvatel

1. místo a titul „Vesnice roku 2013“

Obec Jeseník nad Odrou byla založena v tzv. moravské kolonizaci ve 12. století Rajhradským klášteřem. Katastr obce se rozkládá v jihozápadní části chráněné krajinné oblasti Poodří. Dnešní Jeseník nad Odrou zahrnuje celkem pět vesnic, které se postupně spojily. V roce 1957 se k Jeseníku nad Odrou připojily Hrabětice, v roce 1975 Polouvsí a v roce 1976 Blahutovice a Hůrka.

Mezi významné místní osobnosti patří hudební skladatel, básník a ministerský rada Eduard Engelsberg, vlastním jménem Eduard Schön, který se proslavil zejména svými žertovnými hudebními hříčkami - čtyřzpěvy. Znamější skladby jsou „Bláznivá čtverylka“, „Básníci na Almě“ nebo píseň „Klobouk na jezeře“.

V obci se křížuje dálková cyklistická trasa Greenways Krakov-Morava-Vídeň s lokální cyklistickou trasou, po které se mohou cyklisté vydat severozápadním směrem do oblasti Oderských vrchů. Jihovýchodním směrem naopak dojedou do osady Hůrka, kterou prochází cyklistická Jantarová stezka.

Historicky v obci převažovala zemědělská činnost. Tomu také odpovídá charakter zástavby. Nachází se zde spousta statků s velmi rozmanitou architekturou. Dominantu obce tvoří kostel Nanebevzetí Panny Marie. Kostel se pyšní hranolovou věží, na jejímž vrcholku je cibulová bába. V obci se dále nachází kamenný kříž, který byl zhotovený v roce 1822. Barokní kaple svaté Anny v Hůrce, která stojí ve středu obce, byla postavena v roce 1851.

Obcí protéká říčka Luha, která nedaleko západního okraje obce ústí do Odry. U severovýchodního okraje Jeseníku byl vybudován Jesenický rybník a u jeho jihozápadního břehu se nachází budova barokního zámku, který obklopuje zámecký park. Severovýchod-

ně od obce a na levém břehu Odry se nachází oblast přírodní památka Meandry Staré Odry.

O bohatý společenský život se v obci a všech jejích místních částech stará nespočet spolků a sdružení. Mezi nejaktivnější patří TJ Slavoj Jeseník nad Odrou o. s., myslivecká sdružení jednotlivých místních částí, Český svaz včelařů nebo také Sdružení rybářů Blahutovice.

V obci se pravidelně konají tradiční akce jako například masopust, vodění medvěda, stavění máje, velikonoční pomlázka nebo třeba také den dětí. Mezi ojedinělé akce pořádané místními spolky patří Horecká traktoriáda. Tuto akci pořádá Sbor dobrovolných hasičů Hůrka. V letošním roce proběhne již třetí ročník. Myslivecké sdružení naopak pořádá soutěž v brokové střelbě na asfaltový terč.

Němčovice

okres Rokycany, Plzeňský kraj, 144 obyvatel

Obec, která má necelých 150 obyvatel, se nachází v severní části Rokycanska na území přírodního parku Horní Berounka. První písemná zmínka o obci pochází z roku 1240. Němčovice nepatřily většinou jednomu pánovi, ale vystřídal se jich několik. Významným vlastníkem byli Ledeburové. Do roku 1850 pak Němčovice byly součástí šternberského zboží. K obci dnes patří i vesnička Olešná, která kdysi náležela ke dvoru Žíkovu a s ním k hradu Libštejn.

Na obecní návsi stojí vedle budovy obecního úřadu, bývalé školy, čtyřboká kaplička se zvoničkou z roku 1882. V jejích útroběch jsou uloženy sochy, které pravděpodobně pochází z dávno zrušeného kostela ve Svaté Barboře. Olešenská kaplička je z roku 1907. Obě jsou vzorně opravené. V Olešné stojí za pozornost také sloup se sochou Ecce Homo, který do roku 1994 stával při silnici z Radnic k Liblínu u dvora Zavadilka. Sokl nese na zadní straně vročení 1772.

V dřívějších dobách stavěli lidé na místě, kde se událo nějaké neštěstí, křížek nebo sošky svatých. V Olešné bývalo takových míst asi pět. V Němčovicích se bohužel dochovaly pouze dva. Jeden na návsi přímo u kapličky a druhý je nad vsí u cesty na Žíkov schován mezi stromy.

V roce 2003 byl v Olešné vyhlášen na území obce první památný strom – Lípa velkolistá. Tato lípa roste ve dvoře Kaceřovského mlýna. Jedná se o soliterní strom impozantních rozměrů. Obvod kmene má téměř pět metrů. Její stáří se odhaduje na 180 let.

Němčovice žijí bohatým společenským životem. Mezi tradiční akce, které se v obci pořádají, patří masopust, velikonoční koledování, stavění májek, dětské dny, loučení s létem, Hubertovy jízdy, soutěž o nejhezčí květinovou výzdobu, akce Uklidme svět, hasič-

ské soutěže, výlety do ZOO, loučení s létem, mikulášská, gratulace jubilantům a mnohé další. Mezi nejaktivnější spolky patří Sbor dobrovolných hasičů, jehož členové jsou hasičky i hasiči všech věkových kategorií. Dále pak Občanské sdružení Horní Berounka, jejíž aktivity jsou zaměřené na ekologii.

Geocaching je hra na pomezí sportu a turistiky, která spočívá v použití navigačního systému GPS při hledání skrytého objektu zvaného cache, o němž jsou známy jen jeho geografické souřadnice. Na celém světě je ukryto přes 780 tisíc schránek, z nichž přes 12 tisíc je v České republice a 11 na území obce Němčovice. Nadšenci tohoto sportu se tak mohou podívat, jaké poklady jsou v okolí Němčovic ukryty.

Nová Ves nad Nisou

okres Jablonec nad Nisou, Liberecký kraj, 756 obyvatel

Obec Nová Ves nad Nisou se nachází na severním úbočí Černostudničního hřebene v blízkosti města Jablonce nad Nisou. Obec byla pravděpodobně založena v 16. století saskými protestanty, kteří přišli z Míšně. První zmínka, název Neissedorf (Vesnice Nisy), se nachází v urbáři panství Semilského z r. 1634.

Obec nabízí pestrou škálu možností nejen pro místní občany, ale i návštěvníky obce. U pramene řeky Nisy, v okrajové části obce, začíná cyklostezka NISA – ODRA. V centru obce se pro veřejnost nachází lanové centrum König. Rozhledna Nisanka, provozovaná obcí, nabízí atraktivní výlet s pěknými výhledy na Černostudniční hřeben s rozhlednou Černá Studnice, Bramberk, Špičák, Ještěd, Jizerské a Lužické hory, Krkonoše.

U stávajících staveb je snaha o zachování původního rázu objektů, například cenných stavebních detailů. Obec ve spolupráci s místními spolky pečuje o drobné památky v krajině, kterými jsou Pörnerova kaplička na Horní Černí Studnici, Boží muka U křížku nebo Boží muka U Anastázového Tondy.

Novoveský okrašlovací spolek (NOS) získal darem od církve do svého vlastnictví katolický kostel Panny Marie. NOS provedl opravu části střechy kostela, v roce 2013 bude dokončena rozsáhlá rekonstrukce vitrážových oken – vše zejména díky grantovým podporám činnosti spolku. Spolek pečuje také o okolí kostela úpravou terénu nebo výsadbou sladkoplodých jeřábů.

Obec se snaží stále zachovat a dále rozvíjet kulturní a společenský život místních obyvatel. Novoveský okrašlovací spolek (NOS), byl založen za účelem zvelebování a okrašlování obce partou nadšenců, kterým není lhostejný vzhled obce. NOS se aktivně účastní

na kulturně společenských akcích, ale také některé z nich organizuje. Patří mezi ně Novoroční výstup na rozhlednu Nisanku, Masopust, Jarní slavnosti u rozhledny Nisanky, pouť u kostela. Pořádá také akce pro děti jako kuličkový turnaj či drakiádu nebo zajišťuje konání koncertů v místním kostele pro širokou veřejnost.

NOS realizoval úpravu drobných památek v obci (např. obnova kulturní památky – Feixova kříže, památníku na 1. SV, kříž u Anastázového Tondy, obnova a údržba pramene Nisy, projekt TEPRBERK, v rámci kterého došlo k úpravě veřejného prostranství. V roce 2013 spolek dokončuje kompletní rekonstrukci vitráží v místním kostele, jehož je vlastníkem. Dále pečuje o veřejnou zeleň, vysázel také novou alej v obci, získává další prostředky na rozvoj obce. Mezi další aktivní spolky v obci patří Spolek pro volný čas Novovesan, Sdružení dobrovolných hasičů, TJ Vesko, Nová Ves nad Nisou nebo Sdružení rodičů a přátel školy.

Srbská Kamenice

okres Děčín, Ústecký kraj, 245 obyvatel

Obec Srbská Kamenice leží v údolí říčky Kamenice při hranici s Národním parkem České Švýcarsko v zóně CHKO Labské pískovce. Obec byla založena po roce 1015 kolonizací slovanským lužickosrbským obyvatelstvem. První písemná zmínka pochází z roku 1352.

Srbská Kamenice je dnes především přirozeným východiskem pro výlety do Česko-Saského Švýcarska. Okolní krajina s bizarními pískovcovými skalami je ideální pro pěší túry a cyklovýlety. Ve vybraných lokalitách lze provozovat i horolezectví.

Obci vévodí Růžovský vrch - mohutný čedičový kužel sopečného původu, který je dnes státní přírodní rezervací. Přimo v obci je ještě přírodní rezervace Arba se zachovalou původní mokřadní flórou a faunou. Na skále pod místním hřbitovem mohou návštěvníci shlédnout zajímavý reliéf Korunování Panny Marie z roku 1701. Reliéf je součástí rostlé skály a vytesat jej nechal mlynář Jacob Gunter pozdější majitel starého mlýna v Jetřichovicích.

V obci se nachází několik historicky chráněných objektů. Dominantou obce je stavba kostela sv. Václava na návrší nad obcí, jehož základní kámen byl položen v roce 1772. V jeho interiéru se nachází pozdně barokní svatyně a rokokový oltář. V roce 2003 byly do věže kostela nainstalovány a vysvěceny dva nové zvony – zvon Svatý Václav a menší zvon Srdce Ježíšovo.

Další dominantou obce je velké množství dochovaných podstávkových domů. Některé z nich jsou památkově chráněné. Dozor nad těmito domy vykonává památková péče.

Na okraji obce se nachází několik objektů lehkého opevnění, o které se starají nadšenci vojenské historie. V letních měsících o víkendech pořádají prohlídky těchto objektů i s odborným výkladem.

V posledních deseti letech v obci přibýlo několik nových rodinných domů. Vzhledem k tomu, že obec nemá svůj územní plán, jsou zejména zastavovány proluky a stavební parcely, kde v minulosti již domy stály.

Obyvatelé obce se v rámci spolků a sdružení aktivně a intenzivně zapojují do organizování široké škály společensko-kulturně-sportovních akcí. Obnovují a udržují zvyky a tradice. Mezi jejich největší počín patří obnova skalního lesního divadla. Představení zde naposledy diváci shlédli před druhou světovou válkou a podle dostupných informací to bylo divadlo pouze loutkové.

Mezi pravidelnými akcemi, které obec pořádá nelze opomenout tradici Mezinárodního hudebního festivalu vážné hudby. Každoročně se koná v letních měsících v místním kostele. Vystupují zde umělci z celého světa. V loňském roce po několika dlouhých letech uspořádali oslavu MDŽ, která se nesla v duchu módní přehlídky ve stylu 60. a 70. let.

Šakvice

okres Břeclav, Jihomoravský kraj, 1 350 obyvatel

Obec leží na pahorku nad severním břehem Dolní zdrže novomlýnské soustavy, v oblasti meruněk a vína, kde víno je výtvozem přírody a samotného vinaře. Dnešní obec Šakvice se poprvé připomíná roku 1371 pod jménem Čičovice, kdy měla být někdejší zpustlá ves znovu obydlena. Podle některých zpráv ves byla zničena také za válek husitských. Po nich zde zůstali usazení němečtí kolonisté, avšak postupně se ves počeštila a tvořila jakýsi český ostrůvek uprostřed německy osazených míst z okolí Hustopečí.

Na půdorysu dnešní vsi je patrná plánovitost rozložení selských gruntů po obou stranách široké návsi, jejíž dominantu tvoří kostel Sv. Barbory s gotickým jádrem. Po požáru v roce 1801 byl kostel postupně přebudován a gotická žebrová klenba zůstala dochována pouze v presbyteriu. Další obytná zástavba se nachází na prstenci kruhového tvaru kolem centra návsi a dále se paprskovitě rozbíhá podél silnic a místních komunikací, vycházejících prakticky všemi směry z obce. V obci převažují rodinné domy, některé jsou ještě z původní zástavby.

Mezi další pamětihodnosti patří socha sv. Isidora, patrona rolníků, z roku 1748, kterou obec dostala darem od Marie Antonie z Lichensteinů. Návěs zdobí socha Sv. Jana Nepomuckého z roku 1724 a socha Nejsvětější Trojice z roku 1913.

Společenský život v obci má základy v udržování místních tradic a zvyků, které jsou součástí různých svátků. Mezi pravidelné akce, které se v obci konají, patří krojovaný ples, vostatky, trafiční obecní ples, pálení čarodějnic, den matek, velikonoční košt vín, den dětí, tradiční krojované hody nebo otevřený sklepy. Podzim je věnován drakiádě, koloběžkiádě, dýňování. Tyto akce mají velkou oblibu a nechybí ani porota, která hodnotí nejlepší výkony a nejlepší výrobky.

V obci působí několik spolků a sdružení, které se podílí na společenském životě. Dětský folklorní soubor Hanýsek ze Šakvic se stal nedílnou součástí různých oslav a společenských akcí nejen v obci. Soubor zavedl ve vesnici tradici organizování dětského festivalu „Vítejte pod Pálavů“.

V klubu maminek Prtata se sdružují maminky na mateřské dovolené, které se scházejí se svými dětmi v místní klubovně. Jejich program je opravdu pestrý. Nechybí zde cvičení s dětmi, výtvarný kroužek, cestování a zábava. TJ Sokol Šakvice podporuje mládež při sportování. Hraje se zde fotbal, stolní tenis, volejbal a florbal. Dále v obci působí Český zahrádkářský svaz Šakvice, klub šakvic- kých stárků, klub důchodců, dechová hudba Sokolka a dechová hudba Túfaranka, Křesťanská folková skupina Srdce a myslivecké sdružení.

Vysoké Pole

okres Zlín, Zlínský kraj, 829 obyvatel

Na úpatí Vizovických vrchů, pod magickou horou Klášťov, leží Vysoké Pole. Chlubí se víc než třemi tisíci let dávné historie, která začala už v době bronzové. Ale zpět do současnosti, kdy se Vysoké Pole stalo atraktivním domovem pro více než 800 obyvatel. V minulých letech se naprosto změnil střed obce, kde přibýly nové zastávky, parkovací místa a také výsadba. Vzhled obce dotvořil informační dvůr v netradičním architektonickém stylu, který odkazuje na nedaleké hradiště Klášťov.

Obec si dodnes zachovala intaktní vesnický ráz, na jižním Valašsku charakteristický pro sídla menší velikosti. Prostorové uspořádání, vzájemná proporcionalita a funkční teritoriální distribuce odpovídá tradičním hodnotám valašského stavitelství a urbanismu. Aktivní zásahy do systému zástavby obce (rekonstrukce stávajících staveb, výstavba nových domů), otevřených ploch (zeleň, výsadba) jsou pečlivě konzultovány s odborníky.

Na území obce se nachází čtyři památkově chráněné objekty. Tři kříže, kaple Panny Marie - Bojatín, hradisko Klášťov. V letech 2005 – 2006 byla provedena památková obnova poutního areálu Bojatín a restaurování čtyř křížů. Při procházce k Poutní kapli Panny Marie (z roku 1748), zvané Vysocká, s blízkým pramenem dobré vody, návštěvníci mimo jiné upoutá Envicentrum, jehož areál se neustále rozrůstá o tradiční česká hospodářská zvířata i nové budovy, mezi které patří ptačí pozorovatelná a historická sušárna. Návštěvní a výukové programy v tomto centru ukazují, jak se dříve na Valašsku hospodařilo a jak se žije v souladu s přírodou.

Společenský život v obci během roku je víc než pestrý. V obci má tradici velikonoční a vánoční Křížová cesta, zářijové hody Panny Marie a zářijová pouť vždy v neděli nejbližší k svátku Narození Pan-

ny Marie. Dodržovaným zvykem je dále fašankový průvod obcí, vynášení Mořeny, křížová cesta lesem a stavění máje, v létě oslava Dne dětí, zimní nadílka svatého Mikuláše, společné zpívání před Štědrým dnem u stromečku na návsi a světelný průvod ke kapličce na Boží hod vánoční.

V obci působí devět aktivních spolků a sdružení. Sbor dobrovolných hasičů, jehož součástí jsou dvě mužstva mužů, po jednom týmu dorostu, žen a žáků, zajišťuje fašankový průvod obcí s následným pochováním basy. Tělovýchovná jednota si své členy vychovává od útlého věku a podílí se na pořádání hodových slavností. Součástí tělovýchovné jednoty jsou týmy fotbalu, tenisu, stolního tenisu a jeden hokejový tým. Na společenském a spolkovém životě se dále podílí rybáři, myslivci, včelaři, turistický klub, ochotnický divadelní soubor nebo Sdružení přátel Vysokého Pole, které se mimo jiné zaměřuje na propagaci cestovního ruchu v regionu.

Zlatá cihla v Programu obnovy venkova oceněné stavby

II. I.

*Obnovené, či rekonstruované památkově chráněné objekty
a památky místního významu*

II. II.

Obnovené, či rekonstruované stavby venkovské zástavby

II. III.

Nové venkovské stavby

Andělská Hora /Karlovarský kraj

Poutní kostel Nejsvětější Trojice

Andělská Hora je obec v okrese Karlovy Vary, která má asi 250 obyvatel. Obec leží na úpatí Doupovských hor. Severní část katastru většinou pokrývají lesy a zbytek zauímají zemědělské plochy. Část obce také leží na území CHKO Slavkovský les.

Významnou architektonickou památkou obce je barokní hřbitov s poutním a později hřbitovním kostelem Nejsvětější Trojice, položený stranou městečka. Vznikly v letech 1692-1712 podle návrhu architekta G. B. Alliprandiho, na místě původní dřevěné mariánské kaple. Zsvěcení kostela Nejsvětější Trojici využil G. B. Alliprandi k originálnímu řešení, kdy symbolicky vyjádřil trojjedinost Boží na principu rovnostranného trojúhelníku, tvořícího základ půdorysu jak hřbitova, tak vlastního kostela.

V letech 2004 až 2005 proběhla nákladná a rozsáhlá rekonstrukce tohoto kostela pod dohledem Národního ústavu Plzeň a za finanční podpory (dotace) získané od Ministerstva kultury ČR ve výši 23 mil. Kč. Jednalo se o kompletní rozsáhlou rekonstrukci,

velmi náročnou, vzhledem k velké devastaci celého objektu, která se projevovala zejména v naprosté absenci mobiliáře, statickými poruchami v ohradním zdivu, porušenou nosností krovu a silným pronikáním zemní vlhkosti. Společenským přínosem celé akce byla jak záchrana architektonické kulturní památky, tak zvýšení a zkvalitnění kulturního vyžití v obci i širokém okolí.

Císařov /Olomoucký kraj

Kaple sv. Josefa, sv. Jáchyma a sv. Anny

Obec Císařov je jednou z posledních založených obcí v okrese Přerov. Založena byla Císařským patentem v roce 1785.

Vesnice byla postavena ve dvou řadách domů všude stejně od sebe vzdálených, táhnoucích se od severozápadu k jihovýchodu. Celá vesnice byla 808 metrů dlouhá a 152 m široká - se zahradami. Hlavní ulice široká 30 metrů a 4 příčné uličky po 15 m šířky dělily osadu na 10 skupin po 5 domech.

Domy byly stavěny z nepálených cihel s krásnými ozdobami, z nichž některé bylo možné ještě do nedávna vidět.

Mezi významné památky v obci patří statek č. p. 45 v severní části obce. Jde o přízemní obytné stavení s krytým průjezdem a výměnkem. Fasáda návsi je zdobena původním maltovým štukem. Jde o lidovou stavbu z konce 18. století. Druhou památkou je socha sv. Anny Samětřetí na návsi. Jde o monumentální sochařské dílo z období pozdního baroka, datované rokem 1795.

V katastru obce se nacházejí také tzv. památky místního významu, které dotvářejí kolorit obce. Mezi ně patří také kaple sv. Josefa, sv. Jáchyma a sv. Anny, jejíž rekonstrukce byla v soutěži Vesnice roku 2013 oceněna Zlatou cihlou v Programu obnovy venkova. Kaple byla nákladem obce vystavěna stavitelem Františkem Lazarem z Přerova v roce 1893. Od Petra Hilzera ve Vídeňském Novém Městě byl zakoupen zvon Ondřej, který však v roce 1933 pukl a byl nahrazen novým zvonom Františkem. Svěcení kaple bylo provedeno 15. a 16. října 1893 farářem Františkem Urbáškem z Citova.

Při rekonstrukci kaple byly opraveny krovy a střecha pokryta pálenou taškou dovezenou z Rakouska. Dále byla opravena fasáda, interiér kaple a okna zasklena čirým a barevným katedrálím sklem. Kompletní rekonstrukci završila oprava vstupních dveří, schodů a revitalizace okolí kaple. Rekonstrukce byla financována s využitím příspěvku z POV Olomouckého kraje.

Cítoliby /Ústecký kraj

Dělnický kulturní dům

Cítoliby vznikly pravděpodobně z vůle královské komory, což vysvětluje i fakt, že část jejich původních obyvatel tvořili Němci. Skupina lounských měšťanů nejspíš se svolením zemských úředníků založila na sousední královské půdě menší sídliště s vlastní samosprávou.

S historií městyse je spojen také dělnický dům. Historická budova se nachází v centru městyse a vznikla z iniciativy dělnického hnutí v meziválečném období. Objekt je chráněnou kulturní památkou. Stavba byla uskutečněna z dobrovolných příspěvků do Družstva pro vystavění dělnického domu. Dělnický dům byl postaven jako projev přirozené potřeby sdružovat se a kultivovat komunitu. Účelem rekonstrukce objektu je vytvoření dosud nevyužitých prostor občanské vybavenosti. Velká budova je částečně využita úřadem městyse jako kancelářské prostory.

Významnou část budovy zaujímá hlavní sál, který již bezmála 20

let nemůže být využit pro jeho dezolátní stav. Nyní je sál využíván jako skladiště. Projekt koncipuje multifunkční využití, a to díky velmi rozsáhlému zázemí, který vytvoří i prostory kluboven a archivů. Hlavní sál bude mít své foyer, ale také balkony a jeviště. Objektu bude navracena funkce, k níž byl určen. Dělnický dům bude plně funkčním kulturním a technickým zázemím městyse Cítoliby. Svůj vliv má i vývoj samotného projektu. K objektu je přidružena i zahrada, kterou městys opravil, instaloval prolézačky, a proto se zde pozvolna rodí kulturně – oddechový areál, kde se setkávají občané Cítolib různých generací. Realizace projektu tedy bude jakýmsi završením záměru takového areálu. Velký sál s multifunkčním využitím v Cítolibech zatím chybí, a proto je ho velmi zapotřebí. Četné aktivity jsou pomocí aktivních obyvatel a členů spolků pořádány mnohdy v provizorním či nevhodném prostředí.

Čestice /Jihočeský kraj

Machův včelín Krušlov

Na západ od Volyně nad údolím potoka Peklov se na Šumavském podlesí nachází obec Čestice, která vstupuje do historie již v roce 1243. Celou obec ještě doplňuje sedm místních částí - Radešov, Strídka, Doubravice, Počátky s Prkošínem, Nuzín, Nahořany a Krušlov. Dohromady zde žije 952 obyvatel.

Místní část Krušlov je známa díky včelínu lidového umělce, pana Josefa Macha. Včelař a řezbář Josef Mach, vytvořil unikátní dílo lidové tvořivosti. Celý svůj život zasvětil nejen živým včelám, ale svou lásku k nim promítl i do řezbářského řemesla a z různých druhů dřev vytvořil celé včelí království.

Stavba včelína byla započata v roce 1948, takže včelínu je dnes už přes šedesát let, a i pro to byla nutná rekonstrukce a nezbytné opravy chátrajícího včelína. Včelín obsahuje 65 výtvarně zpracovaných úlů, některé vyřezávané ztvárňující lidovou architekturu, jiné malované. Interiéry včelína Josef Mach vyzdobil nespočet-

nými řezbami připomínající osobnosti včelařství, místa z okolí i památky naší vlasti. Dřevěné včelky lemují zrcadlo, posedávají na obrazech či hodinách, včelí společenství najdeme i na okenních parapetech, stolku a židlích.

Pro záměr rekonstrukce vzniklo občanské sdružení Krušlovský včelín, o.s., které se snaží zachovat toto místo pro další generace. Za pomoci dotace z Programu rozvoje venkova, mnoha jednotlivých dárců, včelařských spolků a dobrovolníků se podařilo včelín opravit, dát mu novou střechu a vrátit bývalý lesk. Nyní se sdružení soustředí na zajištění prostředků na restaurování dřevorezeb, kterých je na 200 kusů.

Machův vyřezávaný, malovaný včelín s řezbářskou výzdobou interiérů navštěvovalo v minulosti mnoho lidí nejen z České republiky, ale i ze zahraničí. Tento objekt, i když není památkou, má nesporně kulturní hodnotu, kterou je nutno zachovat.

Chvalovice /Jihomoravský kraj

Kaplička Panny Marie

Chvalovice jsou vinařskou obcí v jižní části okresu Znojmo, na hranicích s Rakouskem. Obec Chvalovice, skládající se ze dvou částí – Chvalovice a Hatě - byla založena pravděpodobně starými Slovany. Nejstarší písemné zmínky jsou spojeny s premonstrátským klášterem v Louce u Znojma, který byl jejím majitelem.

Zlatou cihlou v Programu obnovy venkova byla oceněna rekonstrukce kaple Panny Marie. Dle zápisu v pozemkové knize Grundrieb zu Kahlendorf byla tato kaple postavena v roce 1743 manželé Gregor a Mariane Kornherr a v roce 1744 byla knězem Markus Walterem vysvěcena.

Gregor Kornherr ke stavbě kaple prohlašuje: „Já, Gregor Kornherr, přiznávám, že jsem si před několika lety vzal do hlavy, že z lásky a víry v Boha a panně Marii, v Kallendorfu, na území Grund postavím kapli. Znamením ke stavbě kaple byla soška ženy, kterou našla má manželka Mariane v roce 1706 ve vinicích zvaných

Oberbergen. Po dobu života budu pečovat o kostel sv. Margareth i kapli. V případě smrti mé a mojí manželky chci, aby se o kostel nadále někdo staral, a aby byla za nás v kostele k výročí naší smrti sloužená mše.“

Dle výpovědi pamětníků se v těsné blízkosti kaple nacházela studánka, která poskytovala osvěžení místním občanům při práci na poli. Vzhledem k tomu, že se nepodařilo objevit žádné informace týkající se historie kapličky, vycházelo se z dnešní doby. Pracovní název projektu se opíral o vzpomínky pamětníků. Obnova Kaple U studánky, v obci Chvalovice, proběhla v roce 2012. Tato kaplička není prohlášena kulturní památkou. Zachovaly se pouze obvodní zdi. Přesto vykazuje určité kulturně historické hodnoty. Jedná se o katolickou kapli zasvěcenou Panně Marii, dříve nazývána také Grundkapelle.

Jiřetín pod Bukovou /Liberecký kraj

Vila Schowanek

Vila je dílem význačného jabloneckého architekta Roberta Hemmricha (1871-1946). Byla postavena v roce 1908 a následně v 30. letech minulého století přestavěna do současné funkcionalistické podoby. Schowanekova luxusně zařízená vila byla obklopená rozlehlým parkem se skleníkem, bazénem a vodotryskem a ve své době soutěžila s přepychem vily libereckého barona Liebiga. Dodnes se zachovaly četné mramorové krby, dřevěné podlahy, okenní barevná vitráž, obklady stěn ze vzácných dřev či mramoru, kazetové stropy s dobovým osvětlením a řada dalších zdobných prvků. Perlou Schowanekovy vily je zimní zahrada zdobená mramorem a broušenými skly v oknech vsazených do olověných vitráží.

Po roce 1945 byla znárodněna a sloužila místní továrně TOFA k různým účelům, především pak jako podniková škola do roku 2001. Poté byl objekt nevyužíván a rychle začal chátrat. Před jeho

další devastaci ho zachránil zájem obce jej odkoupit.

V roce 2009 obec Jiřetín pod Bukovou provedla její celkovou rekonstrukci za pomoci dotace ve výši cca 3,5 mil Kč v rámci projektu přeshraniční spolupráce Česká republika - Polsko.

V současné době je objekt z větší části zrekonstruován v původním stylu a je v něm zřízeno muzeum s expozicí místní historie, počátků lyžování, truhlářského nářadí a také expozice přírody. Objekt slouží také k pořádání kulturních a společenských akcí.

Kondrac /Středočeský kraj

Farní úřad Kondrac – Farní muzeum

Kondrac leží v jihovýchodní části Středočeského kraje, na úpatí vrchu Blaník. Současný urbanistický a stavební charakter sídla je výsledkem dlouholetého vývoje. Charakter historických jader Kondrace a místní části Dub svědčí o tom, že již při jejich založení byly uplatněny regulativy pro umístování jednotlivých staveb. V Kondraci byl vytvořen základní princip trojúhelníkové návsi s kostelem sv. Bartoloměje a hřbitovem uprostřed. Náves tak působí kompaktním dojmem.

V roce 2010 obec za podpory programu ROP Střední Čechy rekonstruovala bývalý farní úřad v Kondraci. V prostorách hlavní budovy vzniklo farní muzeum, které ukazuje život na vesnické faře na přelomu 19. a 20. století. Součástí farního muzea je i ruční dílna, kde si zájemci mohou zhotovit svíčku či vyrobit arch ručního papíru. V půdních prostorách vzniklo zázemí pro konání výstav, koncertů, divadelních představení, oslav či školení. Tyto prostory jsou využívány jak domácími tak i přespolními organizacemi a spolky při

konání společenských a kulturních akcí.

V rekonstruovaných hospodářských budovách jsou umístěny nástroje a zařízení pro údržbu fary a obce. Jedna místnost slouží návštěvníkům obce jako úschovna kol.

Velký dvůr slouží jako parkoviště nebo jako plocha pro pořádání společenských akcí pod širým nebem. Velkou farní zahradu využívají návštěvníci k odpočinku. Součástí je i dětské hřiště, minigolf a zvěřinec. Tyto atrakce jsou lákadlem pro malé děti i celé rodiny. Obec má tento objekt v dlouhodobém pronájmu od Římskokatolické farnosti Vlašim.

Důvodem rekonstrukce bylo zachování původního rázu obce. Fara v době před rekonstrukcí byla ve zchátralém stavu a hrozilo, že její stav se bude nadále zhoršovat a povede až k propadnutí střechy a poruše nosných zdí. Dalším důvodem byla snaha získat prostory pro volnočasové aktivity občanů.

Milasín /Kraj Vysočina

Veřejná plocha – prostranství obce Milasín

Obec Milasín leží jižně od města Bystřice nad Pernštejnem v okrese Žďár nad Sázavou. První zmínka o obci pochází z roku 1348. Ke vzniku názvu obce Milasína se traduje pověst o ztraceném šlechtickém synovi, který v těchto končinách zabloudil v hlubokých lesích. Jeho šťastný otec při opětovném shledání s ním radostně zvolal „milá syn“.

Původní půdorys a panoramat vesnice zůstává zachován. Ze středu obce paprskovitě vychází čtyři komunikace, štíty domů směřují do středu. Venkovské stavby jsou svými vlastníky pečlivě udržované a dotvářejí příjemný dojem celé vesnice, která zachovává původní ráz staveb.

Zlatou cihlou v Programu obnovy venkova byla obec oceněna za rekonstrukci a revitalizaci veřejného prostranství. Byla obnovena komunikace v centru obce na návsi a souvisejících komunikacích, které zajišťují dopravní obslužnost přilehlých nemovitostí. Část

komunikace v blízkosti obecního úřadu je pokryta vegetační dlažbou, jež svým charakterem odpovídá vodopropustné komunikaci. Cyklotrasa 5130 vedoucí přes obec je velmi frekventovaná, proto se zde cyklisté často zastavují a vyhledávají odpočinkové místo, které doposud chybělo. Nyní jsou zde dvě odpočinková místa s venkovním mobiliářem a informačními tabulemi seznamujícími návštěvníky s historií i současností obce Milasína a také mapa širšího okolí. Posezení je hojně využíváno i místními obyvateli. V zimním období zde prostor před obecním úřadem osvětluje vánoční strom. K dotvoření celkového charakteru veřejného prostranství jsou zde usazeny kamenné solitérní prvky symbolizující historii obce.

K estetickému vzhledu obce přispívají ve velké míře také parkové úpravy, které byly cíleně zvoleny do šesti lokalit, aby dotvořily příjemný vzhled veřejného prostranství.

Moravskoslezský Kočov /Moravskoslezský kraj

Kapličky

Moravskoslezský Kočov byl založen již okolo roku 1300 a tak je jednou z nejstarších obcí okresu Bruntál.

Původní půdorys i panorama vesnice se i přes některé nešvary ze 70. let 20. století podařilo poměrně slušně zachovat. Rodinné domy mají sedlové střechy pokryté eternitem a většinou byly spojeny s chlévy, popřípadě dřevěnými stodolami s chlovou, častěji však kamennou podezdívkou.

Mezi významné pamětihodnosti obce patří čtyři kapličky – sv. Panny Marie, sv. Kříže, sv. Josefa a sv. Antonína. Nachází se podél místní komunikace vedoucí obcí a byly zřejmě vystavěny našimi předky jako součást Křížové cesty vedoucí na Uhlířský vrch, který je poutním místem a je zde postaven kostel zasvěcený Panně Marii Pomocné. Pátá kaplička je vystavěna za obcí u tzv. Záhumenní komunikace. Stáří kapliček je různé, nejstarší z nich se dle histori-

ků váže k baroku. Zbýlé čtyři pochází zřejmě z konce 19. až začátku 20. století. Kapličky byly na počátku 90. let minulého století v zuboženém stavu. Naštěstí nedošlo k jejich zbourání a dnes jsou opět pýchou obce.

Kapličky byly nově vysvěceny v roce 2002 víceděkanem panem Antonínem Krejčíříkem. Kaplička sv. Alžběty byla zrekonstruována a vysvěcena jako poslední v roce 2008.

Veliny /Pardubický kraj

Kostel sv. Mikuláše

První písemná zmínka o obci je z roku 1366 a nejstarší písemný doklad o vzniku obce je uložen ve Vatikánu. Největší dominantou obce je barokní dřevěný kostel sv. Mikuláše postaven roku 1752 v copovém slohu. Roubený kostel se šindelovou střechou ve tvaru trojúhelníku je jednoložový. Uvnitř jsou ploché stropy, kruchta (s dosud funkčními varhanami) na vyřezávaných sloupcích v západní části kostela a presbytář obrácený k východu. Kolem roku 1900 hrozil kostel spadnutím, proto byl opraven. Bohužel velmi neodborně. Byl omítnut a opatřen běžnými taškami, kamenná zeď kolem hřbitova byla nahrazena pilíři z cihel. Těžká tašková krytina však stavbu vážně poškodila, proto v roce 1929, již pod dohledem památkářů, byla omítka ze stěn kostela odstraněna a trámy osekány. Střechu opět pokryly šindele. Plot kolem hřbitova byl nahrazen roubenou hradbou se šindelovou stříškou, která se vzhledem velmi hodí ke kostelu. Tato vnější úprava zůstala zachována do dnešních dnů. Nynější vzhled interiéru kostela je z roku 1983. V sakristii kostela je dnes uložena velká zvláštnost, o které se málokde dočteme, tzv. Josefínská rakev pocházející asi z 80. let 18.

století. Tehdy z důvodu úspory dřeva na rakev, hlavně při početnějších úmrtích při epidemiích, byli zemřelí spouštěni otevřením dna rakev do hrobu. Tento způsob pohřbívání se však pro silný odpor obyvatelstva používal jen krátce. Původně byla rakev uložena v márnici z roku 1750, do sakristie byla z bezpečnostních důvodů přemístěna až koncem 20. století.

Kostel je chráněná kulturní památka a je v majetku obce. Vzhledem k tomu, že se obec nachází v podhůří Orlických hor, má dva hřbitovy: katolický a protestantský. Součástí hřbitova je i zvonice a již zmíněná márnice.

Obec se příkladně zasadila o postupnou opravu staveb areálu kostela za spolufinancování Ministerstva kultury a dalších finančních zdrojů. Vytváří aktivity na důstojné a odpovídající dotvoření navazujícího okolí na areál. Objekt kostela je využíván pro časté kulturní akce v obci (koncerty, přednášky). Kostel patří mezi významné dřevěné stavby nejen z pohledu Pardubického kraje. Obec v rámci péče o areál úzce spolupracuje s Památkovým ústavem v Pardubicích.

Zděchov /Zlínský kraj

Hasičská zbrojnice

Zděchov se nachází na úpatí Javorníků v okrese Vsetín v těsné blízkosti hranice se Slovenskou republikou. Celý její katastr spadá do územní CHKO Beskydy. Zděchov je díky své poloze přirozeným východiskem pro různé druhy turistiky, ale mimo to lze volný čas trávit ve sportovním areálu s celoročním využitím či prohlídkou pasekářské usedlosti Hajdovy paseky.

Zlatou cihlu v Programu obnovy venkova získala obec za rekonstrukci budovy hasičské zbrojnice. Tato budova má téměř stoletou historii a po celou tuto dobu dotváří celkový vzhled středu obce Zděchov. Jedná se také o stavbu regionálního významu, neboť je zde použité tzv. hrázděné zdivo, v tomto regionu velmi ojedinělé. Bohužel však její stavebně-technický stav byl označen za havarijní. Na základě vzájemné spolupráce vedení obce a SDH Zděchov vznikla myšlenka budovu zachovat a po její komplexní rekonstrukci ji využít jako stálou expozici hasičské techniky a historie hasičů v obci Zděchov.

Zbrojnice je přízemní, nepodsklepená stavba, zastřešená valbovou a stanovou střechou o sklonu 14 - 74,5 stupňů. Půdorys je

obdélníkový. Je částečně zděný z cihel plných, případně proložen kamenem, částečně jde o hrázděné zdivo (dřevěná hranolová nosná konstrukce a cihla pálená lícová), krov je klasický sedlový dřevěný. Předmětem stavebních úprav tak byla oprava soklového kamenného zdiva, dodatečná hydroizolace stavby, celková obnova fasády objektu (výměna poškozených dřevěných prvků hrázděného zdiva, obnova lícového zdiva, fasáda ze strany východní byla opatřena odolnými materiály), částečná výměna a rekonstrukce oken, výměna vstupních dveří, výměna vrat (částečně prosklené - atypické, výkladové), výměna střešní krytiny - byla tvořena měděnou falcovanou krytinou (stejně jako zbylé oplechování prvků objektu - parapety, okapy, svody apod.), doplnění okapového systému, opravy vnitřních omítek a dřevěných viditelných obkladů interiéru, realizace nové podlahové konstrukce v celém objektu. Podlahovou krytinu v I.NP tvoří teracová dlažba, povrchová úprava v exteriérech je z betonové zámkové dlažby.

Žihle /Plzeňský kraj

Kostel sv. Filipa a Jakuba

Obec Žihle se nachází v nejsevernějším výběžku bývalého okresu Plzeň - sever. Nejstarší historický záznam o obci pochází z roku 1238.

V obci převládá zástavba rodinnými domy, které odpovídají venkovskému charakteru. Až na několik výjimek se všichni majitelé vzorně starají o své domy a dbají na jejich pěkný vzhled a pořádek v okolí. V obci je i několik kulturních památek, které jsou v soukromém vlastnictví, za zmínku stojí bývalá tvrz a fara, která patří jednomu majiteli, který se pokouší uvést tyto stavby do původní podoby. V obci jsou dva kostely. Kostel sv. Václava, který je v majetku církve a hřbitovní kostel sv. Filipa a Jakuba, který byl v roce 2010 převeden do majetku obce.

Zlatou cihlou v Programu obnovy venkova byla oceněna rekonstrukce právě hřbitovního kostela sv. Filipa a Jakuba. Do dnešního dne byla již provedena obnova krovu a střechy, odvodnění a

stažení celého objektu, repase veškerých oken, dveří a dřevěných žaluzií. Byl také restaurován vrcholový kříž. V minulém roce byly zahájeny nátěrové práce na fasádě objektu, které však byly z důvodu špatného počasí přerušeny a dokončeny v letošním roce. Na záchranu této kulturní památky byly z obecního rozpočtu již uvolněny necelé 4 mil. Kč, včetně dotací z MK ČR a KÚ PK ve výši 750 000,-Kč.

Chorušice /Středočeský kraj

Budovy čp. 89

Obec Chorušice je menší venkovská obec tvořená čtyřmi místními částmi – Chorušice, Choroušky, Velký Újezd a Zahájí nacházející se severovýchodně od Mělníka. Chorušice mají typický středověký lokační půdorys. Ve všech částech obce se nachází zemědělská zástavba. O zachování původního panoramatu vesnice, za předpokladu kvalitního využití zástavby pro současný život obyvatel, pečuje jak obec, tak její obyvatelé.

Po několik staletí odmítala vrchnost i vedení obce zástavbu rozlehlé návsi. V důsledku nedostatku pitné vody padlo na počátku 20. st. rozhodnutí, že z obnovené návsní studny bude voda čerpána za pomoci motoru. Proto byla právě zde, na návsi, vybudována Hospodářským strojním družstvem pro Chorušice a okolí s.r.o. družstevní elektrárna čp. 89. Realizace projektu pražského inženýra Kopeckého se v roce 1909 ujal K. Lágner z Košátek a elektrické zařízení dodala firma A. Duda z Královských Vinohrad.

Napravo od vstupní chodby byla strojovna s naftový motorem firmy Weitzer ze Štýrského Hradce. V sousední místnosti se na-

cházel mlýn se šrotovníkem a v suterénu byla zřízena u studny čerpací stanice. Na druhé straně chodby byla akumulátorovna s akumulátory značky Tudor a skladiště. V patře se nacházel zprvu byt strojníka a družstevní kancelář. Z elektrárny se energie rozváděla k přípojkám u jednotlivých usedlostí a k patnácti žárovkám veřejného osvětlení, z nichž ovšem jen pět svítilo po celou noc.

Po zrušení elektrárny koupila objekt v roce 1935 obec a umístila do něj školní učebnu a kuchyni, obecní úřadovnu a úřadovnu kempeličky. Bývala zde rovněž obecní knihovna, která současně sloužila jako holírna. Dnes v budově sídlí obecní úřad, pošta a lékařská ordinace, místní knihovna, veřejný internet, vybudována zasedací a obřadní síň. Za zdařilou rekonstrukci dostala obec ocenění Zlatá cihla v Programu obnovy venkova.

Kasejovice /Plzeňský kraj

Fotbalové tribuny a šatny

Kasejovice se nachází v oblasti mezi brdským pohořím a Šumavou na poloviční cestě mezi Nepomukem a Blatnou. Ve městyse je mnoho památkově chráněných a cenných domů. Nad městem je židovský hřbitov, nepoškozený dodnes.

Mezi jednu z mnoha větších investic, která výrazně zlepšila kvalitu života ve městě, patří rekonstrukce fotbalových tribun a šaten ve sportovním areálu v Kasejovicích.

První zmínka o zděných kabinách pochází z roku 1959. Další svépomocná stavební úprava kabin a výstavba tribuny byla provedena v roce 1983.

Stavba má ojedinělé architektonické řešení a zároveň plně odpovídá požadavkům sportovního využití, a to jak po stránce potřeb sportovců tak i diváků sledujících sportovní utkání. Zároveň využívá obnovitelné zdroje energie – solární ohřev TUV, což značně zlevňuje provoz této stavby.

Rekonstrukcí a přístavbou vznikly 3 samostatné šatny pro hráče – jedna pro domácí hráče a dvě pro hosty včetně samostatných sprch a sociálního zařízení. Dále pak sociální zařízení pro diváky. Zvětšil se také prostor klubovny se zázemím, byla vytvořena šatna pro rozhodčího a technická místnost pro uložení náradí na údržbu trávníku. V nástavbě dále vznikl další úložný prostor pro uložení židlí a zahradního nábytku.

Druhé nadzemní podlaží slouží jako terasa s tribunou, která je kryta krakorcovou střechou z dřevěných lepených nosníků. Část podlaží tvoří vestavba nezateplené dřevostavby sloužící jako sklad letního mobiliáře.

Vstup na tribunu s terasou je řešen pomocí samostatného dvou-ramenného schodiště. Pro případ rychlé evakuace v případě požáru slouží únikové schodiště z opačné strany objektu.

Lípa /Zlínský kraj

Budova bývalého mlýna

Obec Lípa ve Zlínském kraji leží na levém břehu řeky Dřevnice, v chráněné oblasti Vizovických vrchů, východně od krajského města Zlín. Dvojitá integrace (v roce 1960 se sousedními Želechovicemi a v roce 1974 s tehdejším Gottwaldovem) téměř vymazaly obec z mapy. Roku 1991 se Lípa stává samostatnou obcí a začíná skutečně s nulou – nemá úřadovnu, inženýrské sítě, jen rozbité cesty. Obec neměla nikdy stylový způsob zástavby, neměla ve velké míře stavby lidového charakteru. Stavěly se zde malé, nenáročné pasekářské objekty, které většinou v 60. a 70. letech minulého století byly přestavěny. Zůstalo zde několik původních dřevěných i kamenných stodol a několik zachovalých valašských chalup. Ocenění Zlatá cihla v Programu obnovy venkova bylo uděleno za rekonstrukci budovy bývalého mlýna v Lípě. Stavebními úpravami bývalého mlýna bylo vytvořeno osm bytových jednotek. Na pozemku kolem bylo dále postaveno pět řadových bezbariérových domků s vlastní zahradou. Součástí stavby jsou zastřešená parkovací stání, která zároveň působí jako protihluková stěna od provo-

zu železnice, domek pro úklidové nářadí a popelnice, komunikace a zpevněné plochy, veřejné osvětlení. Součástí areálu je rozlehlá zahrada. Řadové domky mají vlastní zahrádky. Zastavěná plocha celého obydlí je 700 m².

Areál je velmi citlivě zakomponován do stávajícího prostředí, respektuje nový venkovský urbanismus v Lípě – chodníky, cesty, parkoviště, veřejné osvětlení. Na obkladech je použit původní kámen z rozbouřených stodol. V zídce je zazděno i několik mlýnských kamenů, které se našly v průběhu stavby na staveništi. Díky nově opravenému mlýnu zmizel z obce jeden ze zanedbaných objektů, který znehodnocoval bydlení v příjemném prostředí upravené vesnice. Moderní architektura, barevné pojednání fasád, designové architektonické drobné prvky půvabně oživily tento kout obce.

Opatov /Pardubický kraj

Budova pohostinství

Opatov (německy Abtsdorf) byl založen kolem roku 1247. Ves se připomíná poprvé v roce 1356 jako kolonizační obec s osadníky německého původu. Byla založena opatem nově založeného kláštera augustiánského v Litomyšli. V obci jsou značné historické památky. V místě je starobylý chrám sv. Antonína, založený v I. polovině 13. století. Věž v základě románská byla postavena kolem roku 1240 a kněžiště gotické z I. poloviny 14. století. Dále se zde nachází kaple sv. Jana Nepomuckého postavena roku 1722 farářem Matějem Peškem. Jedná se o umělecko-barokní stavbu, která je významným článkem v dějinách architektury kraje. V obci se nachází i několik sousoší pocházejících z 18. a 19. století.

V současné době má Opatov 1 177 obyvatel. V obci je základní a mateřská škola, zdravotní a zubní středisko, pošta, kulturní dům, místní knihovna, kadeřnictví, několik obchodů a restaurací, tenisový kurt. Krajina Opatova i jeho širší okolí s rybníky a lesy nabízí

své půvaby ve všech ročních obdobích svým obyvatelům i hostům pro klidný pobyt v příjemném prostředí s turistikou, cykloturistikou, procházkami či houbařením.

Zlatou cihlou v Programu obnovy venkova byla oceněna rekonstrukce budovy pohostinství z roku 1970. Rekonstrukce byla dokončena v roce 2012 a ve stejném roce byla uvedena do provozu. Stavba i nadále slouží jako restaurace. V letošním roce přibudou 2 bowlingové dráhy a do budoucna je zde připraven také prostor pro ubytování (3 pokoje, 12 lůžek). Majitelem stavby je obec.

Pohoří /Královéhradecký kraj

Základní škola

Obec Pohoří leží v podhůří Orlických hor v nadmořské výšce 263 m, nedaleko měst Opočno a Dobruška. Něco málo přes 600 hektarů katastrální rozlohy obývá v současné době 663 trvale hlášených obyvatel. První zmínky o obci Pohoří se datují k roku 1361. V této době bylo Pohoří součástí opočenského panství, které vlastnil Sezema z rodu Drslaviců. V 16. století bylo v obci 26 usedlostí. Byly stavěny ze dřeva a ve dvou řadách. Ze starých dřevěných statků se ale bohužel nedochoval ani jediný. V obci se také nacházely dva mlýny, rychta a pivovárek.

Zlatou cihlou v Programu obnovy venkova byla oceněna rekonstrukce budovy staré školy. Základní kámen této školy byl položen v roce 1832. Při stavbě se přišlo na omyl stavitele, který vyměřil školní světnici jen pro 75 dětí. V roce 1878 byl položen základní kámen úplně nové, moderní obecní školy.

V průběhu let sloužila stará škola jako klubovna Svazarmu – radio-kroužku a později také jako sklad CO MNV.

V současné době nabízí tato budova ve své levé části obecní byt

a v té pravé zasedací místnost sloužící k pořádání akcí, např. vítání občánků. V době konání voleb slouží jako volební místnost. Po zamýšleném přestěhování obecního úřadu do nových prostor hasičské zbrojnice, která počítá i s prostory pro novou zasedací místnost, bude tato část budovy využita jako místní knihovna s přístupem k veřejnému internetu. Vnější plášť a vnitřní prostory budovy byly citlivě rekonstruovány v souladu s dobovými fotografiemi a malbami. Barevné ladění a stavební kontury jsou v souladu s celkovým rázům středu vesnice, přičemž věrně zachovává historický obraz doby.

Příkazy /Olomoucký kraj

Obecní úřad a Základní škola

Mezi starými královskými městy Olomoucí a Litovlí, v blízkosti řeky Moravy leží obce Příkazy a Hynkov. První písemná zmínka o obci je z roku 1250 a je spojena se jménem Martinka z Příkaz, který část vesnice odkázal olomoucké kapitule. Dnešní Příkazy jsou živou obcí, která udržuje své pouto k minulosti hanácké vesnice. Část obce je vyhlášena památkovou rezervací, ve které se nachází i Hanácký skanzen. Jeho expozice věnované minulosti hanácké vesnice i tematické programy přivádějí do obce stále více zájemců. Stejně přitažlivá je Chráněná krajinná oblast Litovelské Pomoraví, která zasahuje část Hynkova, kde je možné se napojit na značené naučné stezky.

Zlatou cihlou v Programu obnovy venkova byla oceněna zdařilá rekonstrukce budovy obecního úřadu a Základní školy. Obě budovy jsou ve vlastnictví obce, slouží veřejnosti a tvoří společně do-

minantu obce. Každá z těchto budov byla uvedena do původního stavu.

Budova obecního úřadu byla postavena v roce 1867 jako první škola v Příkazech. V letech 2011 a 2012 zde proběhla rozsáhlá rekonstrukce všech místností, byla vsazena nová okna a obnovena fasáda dle návrhu architekta.

V budově Základní školy, která v minulém roce oslavila sté výročí svého otevření, bylo rekonstruováno sociální zařízení, budova byla ze severní strany zateplena, zhotovena nová fasáda a osázena nová okna. Fasádu zdobí štuky provedené dle historických fotografií.

Srbská Kamenice /Ústecký kraj

Podstávkový dům Srbská Kamenice č.p. 35

Obec Srbská Kamenice leží v údolí říčky Kamenice při hranici s Národním parkem České Švýcarsko v zóně CHKO Labské pískovce. V obci se zachovaly mnohé stavby původní lidové architektury, jak roubené, tak kombinované, které i dnes slouží k bydlení, ale především k rekreaci. Jsou zde postaveny i nové rodinné domy, které nenarušují současný vzhled obce. Unikátní jsou zejména zachovalé podstávkové domy. V Srbské Kamenici bylo v září 2004 zdokumentováno celkem 52 podstávkových domů, což z celkového počtu domů v této oblasti představuje asi 28 %. Z toho 15 objektů je památkově chráněných. Z celkového počtu je 27 objektů využíváno k trvalému bydlení, 22 k rekreaci a 3 domy jsou využívány k podnikání.

Podstávková stavba Srbská Kamenice č.p. 35, která byla oceněna Zlatou cihlou v Programu obnovy venkova, je rekreační objekt a je jeden z 52 zachovaných podstávkových domů v Srbské Kamenici. Byl postaven v 1. polovině 19. století. Jedná se o polopatrový, částečně podsklepený, trojdílný objekt, celý roubený. Štít bedněný, střecha sedlová, krytá břidlicí, ve střeše dva vikýře. Majitel se o objekt vzorně stará.

Třebeň /Karlovarský kraj

Mateřská škola a knihovna a kostel sv. Vavřince

O této starobylé vsi na Chebsku jsou první zprávy z roku 1208. Ve 14. století tu vyrostla tvrz, dnes beze stop zaniklá. Obec má v majetku objekt bývalé farní školy v Třebeni, přestavěné v roce 1908 do současné podoby a kostel sv. Vavřince. Obě budovy tvoří ucelený a propojený soubor. Římskokatolický kostel svatého Vavřince v Třebeni byl postaven koncem 15. století v pozdně gotickém slohu na místě dřívějšího gotického opevněného kostela, zničeného roku 1462 českým vojskem. V 70. letech minulého století byla budova školy a kostel opraveny, vyměnily se okna a dveře školy. Opravy byly provedeny v duchu doby dost nešetrným způsobem.

Dnes je to objekt sloužící pro mateřskou školu a knihovnu. Již v roce 2007 Zastupitelstvo obce rozhodlo o celkové opravě budovy. Z dotace od Ministerstva pro místní rozvoj, za získání Zelené stuh,

v roce 2007-2008 byla vyměněna okna za izolační. Při výrobě byl respektován tvar původních oken. V roce 2009-2010 byla provedena celková generální oprava vnitřních prostor včetně inženýrských sítí, umývárny, kuchyně, tělocvičny. Opravena byla celá střecha včetně poškozených krovů. V roce 2011-2012 byly základy celé budovy odvodněny a celkově se opravil a nabarvil vnější plášť budovy, včetně oprav zvířecích motivů, které původně byly skutečně barevné. V roce 2012 byla provedena výměna střešní krytiny za novou, včetně klempířských prvků a poškozených trámů krovu. Doplňeny byly střešní vikýře, vyrobené podle původního vzoru, které byly v 70. letech při opravě odstraněny.

Kamenný Újezd /Plzeňský kraj

Kamenná kašna

Kamenný Újezd se rozkládá v údolí mezi vrchy Kotel a Žďár. Územím obce protéká řeka Klabava. Nosnou ideou urbanistické koncepce obce je především zachování a obnova současné urbanistické struktury, kompozičních, krajinářských a estetických hodnot a to bez radikálních zásahů do prostorového členění jednotlivých částí obce.

Zlatou cihlu v Programu obnovy venkova získala obec za vybudování kamenné kašny. Kašna byla vybudována za pomoci dotačních podmínek v rámci Programu stabilizace a obnovy venkova Plzeňského kraje pod názvem - Zásobník na vodu s přípojkou - Kašna. Celkové náklady na výstavbu kašny byly 225 189,-Kč. Z toho dotace z Plzeňského kraje byla ve výši 150 000,-Kč.

Kašna byla navržena s vodovodní přípojkou o délce 207 metrů s napojením na stávající vodovodní řád. Tento vodovodní řád

je čerpán ze záložního zdroje z vodojemu nad hřištěm, který byl před mnoha lety znečištěn hnojštěm, které bylo umístěno na ne-dalekých polích. Tato voda byla kontaminována, a proto musel být zastaven odběr z tohoto zdroje, který napájel nemalou část obce od roku 1926. Bylo tedy nutné obnovit tento zdroj pitné vody. Zastupitelstvo obce zvažovalo jakou formou vyčistit vodojem. Nejlepším řešením jak vyčistit vodojem je cirkulace vody, proto bylo rozhodnuto o vybudování místní kašny.

Kašna je postavena z pískovce, který byl dovezen z lomu Božanov u Broumova. Tato kašna má celkovou hmotnost 2500 kg. Je sestavena z jednoho soklu, tří segmentů, horní a dolní obruby. Uvnitř kašny je pískovcová dlažba a hlavní dominantou je již zmiňovaná pískovec. Kolem kašny jsou osazeny dlažební pískovcové prvky.

Krásná /Karlovarský kraj

Mateřská škola Krásná a hasičská zbrojnice

Krásná je nejzápadnější obcí České republiky s vlastním obecním úřadem. Nachází se v západní části ašského výběžku v nadmořské výšce 653m. Nejzápadnější bod naší republiky tak leží v k.ú. Újezd u Krásné se zeměpisnými souřadnicemi 12° 05' 33" v.d. a 50° 15' 11" s.š. V historických pramenech se poprvé připomíná v první polovině 14. století. Tehdy byla tvořena dvěma částmi s názvy Horní a Dolní Schönbach.

Zlatou cihlou v Programu obnovy venkova byla oceněna stavba Mateřské školy Krásná a hasičské zbrojnice.

V rámci projektu financovaného z Ministerstva pro místní rozvoj byla provedena kompletní přestavba garáží pro parkování vojenské techniky v objektu bývalé pohraniční roty na budovu mateřské školy a školní kuchyně s kapacitou 26 dětí a hasičské zbrojnice s dvěma garážovými stáními pro zásahová vozidla, sociálním zaří-

zením a šatnou pro výjezdovou jednotku.

Jedná se o přízemní jednopatrovou budovu s atraktivním barevným vzhledem ve středu obce, která je napojena na dvě výjezdové garáže místních dobrovolných hasičů. MŠ je jednotřídní s věkově smíšenými dětmi. Zapsáno je 21 dětí ve věku od 2,5 do 6 let. Budova školky má terasu, na kterou navazuje dobře vybavené dětské hřiště, spravované obcí. Vnitřní prostory září jasnými barvami interiéru. Objekt byl koncipován jako nízkoenergetický s vytápěním tepelným čerpadlem a s přípravou k zapojení kolektorů pro ohřev TUV.

Křtiny /Jihomoravský kraj

Mateřská a Základní škola Křtiny

Křtiny, ukryté na horním okraji krasového Josefovského údolí, asi 15 km severovýchodně od Brna, představují ideální turistický i poutní cíl a zároveň východiště k poznání střední části Moravského krasu. Jejich neobvykle bohatou historií, sahající hluboko před rok 1237 a staletou mariánskou poutní tradicí doplňuje bezprostřední sousedství Moravského krasu a jeho skalistých romantických údolí, jeskyní, závrtů a ponorů. Se svými 781 obyvateli a nadmořskou výškou od 400 do 500 metrů, nabízí Křtiny svým návštěvníkům všestranné kulturní, duchovní, sportovní i poznávací využití.

V soutěži Vesnice roku 2013 byla Zlatou cihlou v Programu obnovy venkova oceněna nová stavba budovy Základní a Mateřské školy. Oválná základní škola s devíti ročníky, mateřskou školkou a moderně vybavenou tělocvičnou je pro svou architektonickou

nápaditost právem považována za novodobou dominantu Křtin. Počátek realizace stavby je datován do roku 1990, kdy byly zadány první požadavky na návrhy realizací. Koncepce eliptické školy vzešla z návrhu Ing. arch. Karla Doležela, který jak sám říká, byl ovlivněn blízkostí Santiniho chrámu a fascinovala jej možnost protnout moderní světskou architekturu představovanou elipsou v podobě školní budovy a na dohled vzdálenou duchovní historickou architekturu představovanou chrámem. Realizační projekt zpracovával Ing. arch. Karel Doležel s Ing. arch. Kramolišovou. Nová výuka byla v budově zahájena ve školním roce 2000/2001.

Strupčice /Ústecký kraj

Rozhledna Maják

Obec Strupčice je dynamicky se rozvíjející obec, která měla ustoupit těžbě uhlí, ale po roce 1989 byla zachráněna a dnes si žije spokojeným životem svých občanů. Od roku 2012 vstoupila do povědomí místních, ale i vzdálených originální stavbou rozhledny, a to v neuvěřitelném čase deseti dnů. Z rozhledny je vidět na Strupčice a další vesnice v okolí, Chomutov, Jirkov či Most, hřebeny Krušných hor se zámek Jezeří, České Středohoří, ale jako obrovský kontrast také hnědouhelný důl, Chemopetrol Litvínov nebo komořanskou teplárnu. Při dobré viditelnosti je vidět až na Klínovec a to z pouhých 298 m.n.m.

Rozhledna Maják nebo také Rozhledna s lidským rozměrem. Tak ji nazval Jana Nouza, sběratele zajímavostí o rozhlednách v celé České republice. „Jedná se o originální projekt, realizovaný dobrovolníky v rámci jejich volného času, v neuvěřitelně krátké době deseti dnů a s minimálními náklady. Tato rozhledna má skutečně lidský rozměr, a to jak vzhledem k okolnostem jejího vzniku, tak

i doslovně. Její výška je totiž právě taková, aby nabídla zážitek z rozhledu a přitom v krajině nerušila. A navíc ji lze považovat za symbol nezdolného optimismu v kraji, který je tak silně poznamenán těžbou.“

S nápadem postavit rozhlednu v tomto kraji přišel filmař Martin Ryšavý. Náklady na realizaci se pohybovaly okolo 120 tis. Kč a budou kryty v rámci produkce připravovaného filmu s názvem Na vodě, jehož cílem je přiblížit z různých úhlů život v tomto koutě České republiky. Stavbu provedli jednoho léta dobrovolníci z celé republiky, nátěr pak na podzim dobrovolníci z řad obyvatel Strupčic, především místní hasiči a zaměstnanci Obce Strupčice. Rozhledna získala turistickou známku, turisté zde mohou získat pohled s motivem rozhledny a razítko s rozhlednou. Rozhlednu najdete také v jednom z obrázkových pexes s rozhlednami Ústeckého kraje.

Veselí /Pardubický kraj

Centrum aktivního odpočinku

Veselí je malebnou vesnicí ležící na úpatí Železných hor nedaleko města Přelouč v Pardubickém kraji. První zmínka o vzniku obce, ve které nyní žije 368 obyvatel, pochází z roku 1401. Charakter zastavby v obci je venkovského typu a plní funkci převážně ubytovací, odpočinkovou a s podmínkami pro společensko-kulturní a sportovní život na vesnici.

Centrum aktivního odpočinku, oceněné Zlatou cihlou v Programu obnovy venkova, je rozsáhlá stavba, která vznikala postupně uprostřed obce v zanedbané a neudržované části obce. Celek se skládá z nově vybudovaného regionálního biokoridoru s uměle vytvořeným meandrujícím potokem. Biokoridor je významný segment krajiny, který umožňuje migraci organismů, propojuje mezi sebou regionální biocentra a pomáhá vytvářet vzájemně se ovlivňující územní systém.

V upravovaném biokoridoru jsou vybudovaná 2 vodní koryta. Jedno umělé meandry, které vzniklo z 235 m dlouhého potoka na stejném území v délce 420 m. Druhé koryto tvoří velká niva rozloze

6900m² a je schopné odvést i velké množství vody více jak staleté. Další významnou doplňující částí stavby Centra aktivního odpočinku jsou víceúčelová hřiště pro míčové a raketové sporty a veřejné dětské hřiště vedle prostorné vyvýšené terasy hostince MASH. Kolem Centra aktivního odpočinku je vycházková stezka. V roce 2011 byla rekonstruována náves, na které byla vybudována květnatá louka s okolní parkovou úpravou s odpočívadlem a stala se součástí vycházkové stezky.

V roce 2012 bylo Centrum aktivního odpočinku dokončeno výstavbou venkovního krytého automatického kuželníku se zázemím. Nachází se vedle opěrné tréninkové zdi víceúčelového hřiště.

Centrum aktivního odpočinku je velmi zdařilá stavba, která se všemi dílčími prvky je hojně využívána všemi věkovými skupinami a nejen místními obyvateli Veselí, ale využívají tuto stavbu obyvatelé okolních obcí a i ze vzdálenějších míst pro sport, kulturu a relaxaci.

Zlatá cihla v Programu obnovy venkova nominované stavby

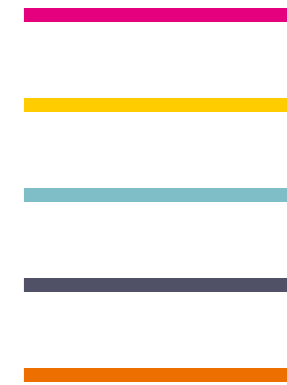
III. I. Sakrální stavby

III. II. Vesnické historické stavby

III. III. Novostavby na venkově

III. IV. Rekonstrukce školních budov

III. V. Veřejná prostranství a krajinné prostředí

Březnice /Zlínský kraj

Kostel sv. Bartoloměje

Pod západními vrcholky Vizovické vrchoviny – na mapě asi pět kilometrů pod Zlínem – se v údolí stejnojmenného potoka rozkládá obec Březnice. Velkou část katastru tvoří louky a smíšené lesy. Turisticky vyhledávaná jsou mohyla na Kříbech a bunkr partyzánů. Oba pomníky obětem druhé světové války jsou v péči tamních občanů. Březová ratolest je součástí obecního znaku i praporu, stejně jako kostel sv. Bartoloměje.

Kostel sv. Bartoloměje s pozdně gotickým jádrem z roku 1437 je jedním z nejstarších památkově chráněných objektů na Moravě. Roku 1570 přešel chrám do rukou českých bratří, ale od roku 1619 už byl kostelem luteránským. Později však znovu přešel do rukou katolické církve, která jej v 19. století nechala přestavět.

Od roku 1989 neměl kostel stálého duchovního správce. Ten mu byl znovu přidělen až v roce 2008 a od té doby prochází svatostá-

nek postupnou rekonstrukcí. Schodiště na kůr se dočkalo obnovy ze všeho nejdříve. V roce 2009 přispěla obec na opravu věže a odvlhčení kostela, o rok později finančně podpořila výměnu střešní krytiny a přístavbu sociálního zařízení, za další rok dostal chrám novou fasádu, poté byly zrenovovány vstupní dveře a dřevěné schodiště nad zákristií a v roce 2013 i schody před kostelem.

Bystřice /Královéhradecký kraj

Kostel Panny Marie Nanebevzetí

Obec Bystřice patří na Královéhradecku k nejstarším. První písemná zmínka je z roku 1396. Rozmanité nálezy keramiky a kamenných nástrojů dokazují, že osídlení vesnice spadá do mladší doby kamenné. Nejcennějším dochovaným nálezem je zde kostrový hrob. Archeologové tvrdí, že tam byl pohřben Kelt, spisy však hovoří o zastřeleném myslivci. To však nic nemění na tom, že je hrob datován do 3. století př. n. l.

K Bystřici patří obec Važice a dohromady mají 343 obyvatel. Ti se v roce 2012 mohli těšit z nové tváře kostela Panny Marie Nanebevzetí, který byl opraven, vymalován a znovu vysvěcen. Původně byly v Bystřici kostely dva. Farní kostel sv. Víta stál na místě, kde ho později nahradila socha sv. Václava. Zbořili ho za císaře Josefa II. Stávající kostel Panny Marie Nanebevzetí měl nejprve dubovou věž, která však roku 1856 spadla. Dobrovolná sbírka vystačila nejen na novou věž, ale i na věžní hodiny. Dnes se v kostele kromě svateb a pohřbů konají také koncerty.

S rekonstrukcí začala obec na jaře roku 2012. Objevila při ní vzácné malby na omítkách i kamenech kostelních zdí. V lodi je gotická freska, dochoval se i renesanční kamenný náhrobník z roku 1606 nebo zelená podezdívka z období baroka. Nejcennější částí kostela je presbytář, který téměř celý pochází z gotiky. Po restaurátorech přišli do kostela malíři a řemeslníci, aby se už v říjnu mohly do chrámu vrátit všechny sochy, obrazy a koberce.

Lipina /Olomoucký kraj

Kaple Navštívení Panny Marie

Cesta ze Šternberka na Opavu vede přes obec Lipinu. Leží v kopci, pod pramenem Lipinského potoka. Její součástí je kdysi samostatná obec Stachov. Obě vznikly kolonizací lesa nad Šternberkem v polovině 13. století. Patřil k nim ještě i Oldřichov. Ten však údajně roku 1348 při morové epidemii vymřel a již nebyl obnoven. Nejvyšší kopec nad Lipinou však dodnes nese jeho název – Oldřichovský.

Dominantou obce je kaple z roku 1838, která stojí na místě původní dřevěné kapličky ze začátku 17. století. V roce 1876 byla kaple poprvé opravena a díky několikaleté sbírce místních občanů dostala dřevěný oltář a tři oltářní obrazy.

V roce 1911 místní seznali, že stavba chátrá a ohrožuje návštěvníky obřadů, proto ji podrobili rekonstrukci. Ta proběhla u příležitosti zřízení nového hřbitova v Lipině. Roku 1922 dostal svato-

stánek nový zvon, o šest let později se věžička dočkala nového oplechování a kopule.

V roce 2012 se stavba opět podrobila rekonstrukci. Střecha totiž svou váhou tlačila na zdivo a působila v něm praskliny. Původní zdi byly staticky zajištěny, trhliny opraveny a starou střechu nahradila nová konstrukce i krytina. Vyměnila se také věž a navíc dostala stavba nové vnější i vnitřní omítky, okenní výplně, vstupní dveře a kůr. Pomyslnou třešničkou na dortu byl nový zvon. Součástí projektu byla také úprava okolního prostranství, včetně rekonstrukce nadačního kříže před vstupem do kaple.

Pištín /Jihočeský kraj

Boží muka

Severozápadně od Českých Budějovic leží třináct kilometrů vzdálená obec Pištín. Patří k historií opředěným „Zbudovským blatům“. Roku 1509 je král Vladislav daroval Petrovi z Rožmberka, který je předal do užívání svým poddaným. Sedláci mohli na Blatech svobodně pást dobytek, vyžít trávu a sušit seno.

Stavba Božích muk v Pištíně se datuje k roku 1866, ale její pozadí je nejasné. Existuje domněnka, že zde připomíná oběti prusko-rakouské války. Zajímavá jsou pištinská Boží muka svým pseudo-gotickým slohovým pojetím. Obec je v roce 2011 nechala zrekonstruovat a doplnit o obrazy světců, které namaloval zlínský učitel Zdeněk Pták. Pohledy sv. Vojtěcha, sv. Barbory, sv. Vavřince a sv. Anny směřují do všech čtyř světových stran.

Pulečný /Liberecký kraj

Kaple Navštívení Panny Marie a hřbitov

Obec Pulečný leží pět kilometrů jižně od Jablonce nad Nisou a patří k němu místní části Klíčnov a Kopanina. Osady jsou severní bránou do Českého ráje. Obec se snaží o zachování původního půdorysu a panoramatu.

Kaple navštívení Panny Marie z roku 1934 je sakrální objekt v samém centru obce. Její půdorys je obdélníkový, v místě oltáře přechází do lichoběžníku. Do roku 2011 byla kaple v majetku arcibiskupství Litoměřického a chátrala. Přesto se v ní odehrávaly kulturní i společenské akce. Poté byla převedena na obec a ta ji s pomocí Programu obnovy venkova nechala v roce 2012 opravit. Vyměnila střešní krytinu a venkovní fasádu, omítky i obvodové zdivo, nechala kapli vymalovat a opravit její vstupní dveře, které osadila mřížemi. Na akci se podílely místní firmy, řemeslníci a umělci.

V těsném sousedství kaple je hřbitov čtvercového půdorysu z roku 1902. Odpočívají zde vedle sebe sovětští vojáci a židé. V roce 2012 proběhla rozsáhlá oprava obvodových zdí, které již byly v havarijním stavu. Zbytky původního pískovcového materiálu posloužily k opravě hřbitovní kašny. Oprava stála bezmála milion a obec k ní použila výhradně vlastních zdrojů.

Radňovice /Kraj Vysočina

Křížová cesta

Radňovice mají 340 obyvatel a kopcovitý terén. Vedou přes ně koleje i silnice I. třídy. Z opatrnosti a spořivosti hospodaří tato obec s přebytkem. Místní tradice se tam snaží poctivě dodržovat a postupně k nim přidávají nové. Velký důraz je kladen na vedení kroniky a knihovny. Ve spolupráci s místními živnostníky pěstují i venkovskou turistiku.

Od zvoničky, která stojí ve středu obce, až pod samý vrchol Harusova kopce vede od roku 2011 nová křížová cesta určená pro věřící a poutníky nejen z Radňovic, ale i z dalekého okolí.

„Myšlenka vybudovat křížovou cestu na Harusák se vyvíjela dlouhodobě. Postupně zrála, ale konečný impuls dali konkrétní lidé, kteří řekli, jakým směrem by se tato cesta měla vyvíjet,“ vysvětluje vznik křížové cesty starosta Radňovic František Dvořák.

Pro jednotlivá zastavení zvolili radňovičtí dva prastaré materiály – kámen a kov. Ty jsou podle slov starosty především zárukou dlouhověkosti a trvanlivosti. Z převážné části vznikala tato sakrální stavba pod rukama místních obyvatel, kteří si nenárokovali žádnou odměnu. I soukromí zemědělci poskytli těžkou techniku a svůj volný čas bezplatně. Originální nerezové tabulky pro křížovou cestu vyrobil a připevnil místní kovář.

Radomyšl / Jihočeský kraj

Komplex drobných sakrálních staveb

Malebný historický městyš Radomyšl leží sedm kilometrů od Strakonice a jeho součástí je pětice osad. Jeho bohatá historie sahá do dávnověku. V centru Radomyšle odkryli archeologové rozsáhlé pohřebiště z 12. století – z dob osídlení prvními Slovany. Mimo jiné našli také hrob vampýra, který byl pohřben tak, aby po smrti nemohl škodit jiným. Od 14. století byla bohatá historie městyse spjata s řádem Maltéžských rytířů.

Návsi v místních částech Láz, Podolí, Rojice, Lískovice a Domaniče mají jedno společné – a sice dominantu v podobě kapličky. Všechny tyto sakrální stavby prošly v letech 2006 až 2009 procesem obnovy. V Lázu dostala kaplička elektronické zvonění i alarm a dřevěné sošky z jejího interiéru si vzali „do parády“ restaurátoři. Stejně jako kaplička v Podolí byla i ona opravena díky Programu obnovy venkova Jihočeského kraje.

Na seznam kulturních památek zapsalo v roce 2007 Ministerstvo kultury sousoší Blahoslavené Panny Marie. Tento Mariánský sloup z roku 1860 se skládá ze tří pískovcových soch na kamenném podstavci. Uprostřed je Panna Marie, po stranách sv. Šebestián a sv. Fabián. Kronikář Václav Valenta v kronice Radomyšle roku 1920 píše: „Sousoší bylo postaveno jako ochrana proti ohni. Každý rok 20. ledna se k němu konal průvod z děkanského kostela a pan děkan se tu za předválečné 4 K pomodlil za ochranu obce. Dokud obec platila hudbu, pivo a obecním starším, kteří se průvodu účastnili, dávala silné voskovice, dokud učitele se školní mládeží k tomu mohli komandovati, byl slavný průvod zakončený pitím a večer plesem. Časy se změnily. Ve škole se musí i v takový slavný den učit, obec na takové zbytečnosti nesmí plýtvat penězi, hudebníci zadarmo nehrají – i těm hasičům to organizace zakázala – letos už to bylo ubohé, a protože lze předpokládat, že zvyk tento zanikne, zaznamenávám jej.“

Kamenná křížová cesta ke kostelu sv. Jana Křtitele byla vybudována v letech 1742 – 1755 a nahradila původní dřevěné kříže. Tvoří

ji 14 kapliček. Všechny jsou takřka stejné, kamenné, neomítnuté, jednotlivé obrazy skrývají plechová dvířka. Původní obrazy Václava Šebeleho z druhé poloviny 19. století, malované na plechu, byly naposledy opraveny v roce 1943. V roce 2004 je přechodně nahradily nové, které jsou dílem žáků 9. ročníku ZŠ v Radomyšli. V tomtéž roce prošly kapličky opravou, na které se finančně podíleli jeden z místních podnikatelů, městyš Radomyšl a Jihočeský kraj.

V roce 2009 byly obnoveny Kaple sv. Vojtěcha, Boží muka sv. Josefa a Kaple sv. Jana Křtitele, vše s pomocí dotace Ministerstva pro místní rozvoj ČR v rámci podprogramu Podpora obnovy a rozvoje venkova.

Tři metry vysoký Pomník padlým v lokalitě Na rybníčku jižně od náměstí byl vyroben z jemnozrného pískovce. Ve výrazových prostředcích dochází ke kombinaci písma a centrální figurální statue. Celý kamenný komplex pomníku je adjustován na betonový plintus s rýhami zdobeným okrajem v jeho horní části. Stojící ženská postava se vztyčenou hlavou a rozpuštěnými vlasy drží v ruce hořící pochodeň, druhou rukou přidržuje prapor. Slavnostně odhalen byl pomník zdejšími padlým vojákům roku 1926, v roce 2009 jej odhalili znovu, tentokrát nově zrestaurovaný. Za tento počín byl městyš Radomyšl oceněn pamětní plaketou Ministerstva obrany ČR.

Skalka / Olomoucký kraj

Kříže a kaple sv. Jana Křtitele

Od roku 1360, kam je datována první písemná zmínka o Skalce, změnila obec několikrát svůj název. Původní Skalička se přejmenovala na Strerovice a později Hvězdov, poté se vrátila zpět ke svému zavedenému jménu Skalka. Obec leží 12 kilometrů od Prostějova, ale na rozdíl od rovinaté Hané je její terén mírně zvlněný, neboť se ještě jedná o poslední výběžky Dražanské vrchoviny. O přísun minerálních vod, které Skalka využívá pro své lázně, se starají okolní kopce.

Kamenný kříž před kaplí sv. Jana Křtitele měl silně narušenou statiku a už se viditelně nakláněl a praskal. V roce 2011 se proto podrobil kompletní rekonstrukci. Kříž dostal nový základ, kámen byl zpevněn a očištěn, praskliny odstraněny a korodované čepy nahrazeny novými. Celkové náklady se vyšplhaly na sto tisíc korun, z poloviny je pomohl uhradit Olomoucký kraj.

Další zdevastovaná památka stála u hřbitova a zbylo z ní pouhé torzo. Dochoval se jen podstavec a vysoký sokl s reliéfem Panny Marie, již zcela chyběla obličejová část. Kompletní opravy se tento kříž dočkal v roce 2012. Vyšla na 130 tisíc korun a z převážné části ji obec zaplatila s pomocí dotace ze Státního zemědělského intervenčního fondu.

Kapli sv. Jana Křtitele nechali místní občané vybudovat v roce 1878. Roku 2007 prošla také kompletní rekonstrukcí. Z Programu obnovy venkova nechala obec opravit střešku, zvon i zvonovou stolicí. Na celkové náklady ve výši 455 tisíc korun přispělo Ministerstvo pro místní rozvoj ČR více než polovinou.

Strunkovice nad Blanicí / Jihočeský kraj

Trojboká kaplička

V podhůří Šumavy leží severovýchodně od Prachatic městyse Strunkovice nad Blanicí. Je bohatý na vodní zdroje, nechybějí v něm lesy ani zemědělská půda. Založila ho jedna z menších větvi slovanských kmenů – rod Ztronkoviců. Odtud pozdější název Strunkovice. Zástavbou připomíná malé město. Památkou na socialistickou výstavbu jsou zde panelové a zděné vícepatrové domy, rodinné domky stojí spíše v okrajových částech. Osady tvoří převážně statky a venkovská stavení.

Každoročně městyse investuje do oprav drobných sakrálních staveb, jejichž je vlastníkem. Chce je zachovat pro budoucí generace. V roce 2012 nechal opravit barokní trojbokou kapličku neznámého zasvěcení z 18. století, která je zapsána v Ústředním seznamu kulturních památek. Stavba stojí na vyvýšeném místě u silnice ve směru od Strunkovic nad Blanicí na Protivec. Namísto oprýskané bílé fasády se nyní pyšní hned dvěma barevně sladěnými tóny. Akci podpořil grantový program Jihočeského kraje.

Vědomice / Ústecký kraj

Boží muka sv. Huberta

V úrodné polabské nížině nedaleko Roudnice nad Labem leží obec Vědomice. Pravděpodobně pochází z 16. století. Název je odvozen od slova „vědomý“, přičemž vědomci byli lidé, kteří se zabývali léčením lidí i dobytka na vsích.

Boží muka svatého Huberta jsou drobnou sakrální stavbou, stojící u cesty mezi lesy v těsné blízkosti obce. Vysvěcena byla roku 2010. Na vlastní náklady postavili Boží muka dva vědomičtí občané – „k obohacení malebnosti Českého venkova a Podřipského regionu“. Příjemnou součástí okolí stavby jsou dvě lavičky, vybízející k odpočinku místní i náhodné kolemjdoucí.

Věžnice /Kraj Vysočina

Socha sv. Jana Nepomuckého

Obec vznikla spojením tří původních vesnic Horní, Prostřední a Dolní Věžnice. Snad i z těchto důvodů se dodnes traduje název Trojí Věžnice. Horní Věžnice byla česká a zachovala si ráz typické české vesnice. Dolní Věžnice byla německá, což se zobrazilo i na jejím urbanistickém rázu. V roce 1925 se začala psát obecní kronika. Ke sloučení obcí a zavedení jednotného názvu Věžnice došlo na základě žádosti Obecního úřadu v Horní Věžnici a spolku na podporu české menšiny v německých oblastech – Národní jednoty pošumavské – v roce 1925. Od roku 2005 má Věžnice vlastní znak a vlajku.

Tradic, které přetrvaly, je v této obci málo. Jeden z obyčejů, který přetrval věky, bylo pravidelné každodenní ruční zvonění na zvonici ráno, v poledne a večer a hodinové zvonění umíráčku při úmrtí.

V roce 2012 však i tento zvyk skončil. Dnes už zvoní ve Věžnici místo lidských rukou elektrika.

Na památné místo u základní školy v dolní části obce však místní nedají dopustit. Stojí tam barokní socha sv. Jana Nepomuckého z roku 1767. Dosud nebyla nikdy odborně restaurována. Socha je žulová a jejím autorem je pravděpodobně Viktor Václav Morávek z Polné. Velmi špatný stav památky přiměl obec k tomu, aby nechala tuto sochu sv. Jana Nepomuckého zrestaurovat, doplnit o chybějící části a barevně sladit. Estetických úprav se dočkalo i prostranství kolem sochy.

Hrádek /Moravskoslezský kraj

Zvonička sv. Izidora

Slezská obec Hrádek se nachází v Jablunkovském průsmyku na historické tzv. měděné kupecké stezce. Je spojena s typickou horalskou mluvou a lidovými zvyky Těšínska. V Hrádku žije okolo 1800 obyvatel.

Již v údolí, v centru obce, navádí směrovníky k nové stylové zvoničce sv. Izidora. Byla slavnostně vysvěcena 4. listopadu 2012 ostravsko-opavským biskupem Mons. Františkem Václavem Lobkoviczem. Postavili ji podle sdělení na kameni před zvoničkou „všem dobrým lidem“ manželé Rychtárkovi. V interiéru se nachází symbolické řezbářské ztvárnění patrona kaple – sv. Izidora z Madridu, patrona zemědělců. Pro stavbu byly zvoleny pro tento kraj dva typické materiály – dřevo a godulský pískovec.

Zvonička tak vedle citlivého tvarového řešení i po stránce zvoleného materiálu přirozeně zapadá do krajiny. Pro návštěvníka kraje, ve zdejší lidovém nářečí označovaném také jako „Gorolia“, je zvonička sv. Izidora pozoruhodným společenským i stavebním počinem, který pozitivně ozvláštnil úbočí Slezských Beskyd.

Chlebovice /Moravskoslezský kraj

Poutní místo sv. Marie Goretti

Přestože jsou Chlebovice v současnosti místní částí Frýdku-Místku, jde o typickou vesnickou část většího města, která se na počátku devadesátých let minulého století nepřidala k masovému dezintegračnímu proudu okrajových satelitů střediskových obcí nebo přímo menších či větších měst. Žije zde kolem 750 obyvatel a k největší atraktivitě patří včelařské muzeum. Nachází se symbolicky v č. p. 1, ve zdejším bývalém fojtství, a patří k největším muzeím svého druhu v celé České republice.

Roku 2013 bylo díky iniciativě zdejšího duchovního P. Martina Kudly a za aktivní účasti řady mladých lidí místní křesťanské komunity vybudováno ve svazích kopce Kabátice místo, věnované odkazu svaté Marie Goretti. Pro české poměry ojediněle volená patronka má vybízet k dodržování křesťanských tradic a sexuální zdrženlivosti před uzavřením manželství. Pozoruhodná kombinace z dálky viditelného kříže, odpočinkových lavic, doprovázejícího textu a především dřevěné sochy patronky, od ostravské výtvarnice Jany Vytřasové, dodává této lokalitě oprávněnou ambici spojení jejího názvu s přívlastkem „poutní“.

Libice nad Doubravou /Kraj Vysočina

Novogotický zámek

Jedna z nejstarších obcí havlíčkobrodského okresu, Libice nad Doubravou, se rozprostírá na úpatí Železných hor. Do roku 1420 patřila vilémovskému klášteru a později byla majetkem světských pánů. Řemeslná výroba zde v 18. století převažovala nad zemědělstvím. V obci je pivovar, lihovar, vinopalna, papírna, pila, brusírna skla, truhláři, kováři, pekaři, dva hostince a sedm výčepů lihovin. Mezi významné památky v obci patří původně barokní, pseudogoticky přestavěný zámek, který byl v 19. století přestavěn na novogotický. Jeho původní podoba není přesně známa, ale zřejmě šlo o jednopatrovou obdélnou budovu, na kterou navazovalo hospodářské stavení.

V roce 1945 byl zámek znárodněn. V přízemí se bydlelo, horní patro sloužilo jako národní výbor. Po sametové revoluci se stavba

vrátila v restituci poslednímu majiteli, zámek se vyprázdnil a cháral. Roku 2009 ho odkoupila soukromá firma a začala s jeho obnovou. Cílem bylo zachránit dochované a doplnit chybějící součásti stavby.

Nejprve se řemeslníci pustili do střechy, aby do zámku nezatékalo. Vyměnili krovy a trámy i dlažbu na půdě. Střecha věže dostala nové oplechování, pískovcové ozdoby byly ochráněny konzervací a novým nátěrem. V roce 2013 přišlo na řadu odvlhčení zdiva a další potřebné úkony. Po kompletní rekonstrukci bude zámek zpřístupněn široké veřejnosti.

Ostrov /Pardubický kraj

Budova obecního domu

Velmi starou bývalou osadou je dnešní obec Ostrov. Vede přes ni silnice z Chrudimi do Vysokého Mýta. V třiapadesáti domech žije 185 tamních obyvatel. Nálezy žárových hrobů lužicko-slezské kultury hovoří o tom, že prvotní osídlení lze datovat do období 800 až 1200 př. n. l. Dalším svědkem minulosti je pískovcový kříž, jehož historie se váže k roku 900 našeho letopočtu. Historicky nejznámějším rodákem byl proslulý válečník Jan Talafús z Ostrova, který na straně českého krále Jiřího z Poděbrad bojoval proti papeži a uherskému králi Matyáši za zájmy českého království.

V rámci Programu rozvoje venkova byla v roce 2012 podrobena opravám budova obecního domu. Původní okna nahradila nová, výměny se dočkaly i dveře a podlahové plochy. Statika objektu je nyní také lépe zajištěna a obvodový plášť je opraven. O úsporu energie se stará solární ohřev užitkové vody. Původní ráz stavby se přitom podařilo zachovat. Dům nyní slouží jako centrum obecního i kulturního dění.

Plánice /Plzeňský kraj

Muzeum Františka Křížíka

Plánická historie sahá do poloviny 12. století. Tehdy se podle první existující písemné zmínky z roku 1144 stala majetkem nedalekého kláštera nepomuckých cisterciánů. Ve svém dalším vývoji pak Plánice postupně patřila řadě příslušníků českých šlechtických rodů - Švamberkům, Štenberkům, Rožmitálským a Martinicům.

Město leží v okrese Klatovy a má necelou tisícovku obyvatel. K turisty vyhledávaným zajímavostem patří mimo jiné rodný domek Františka Křížíka, ve kterém je zřízeno muzeum.

Muzeum Františka Křížíka, slavného vynálezce a podnikatele, odkoupilo město v roce 1955 a hned se pustilo do jeho rekonstrukce. V roce 2005 dostal dům novou šindelovou střechu, která nahradila svou předchůdkyni, jež kryla stavbu rovných padesát let. Oprava prkenné podlahy přišla na řadu roku 2009 a odkryla zakonzervo-

vaný sklep, ale bohužel také závažné stavební závady. Ty rozhodly, že bude muzeum opraveno důkladně a kompletně.

Při této příležitosti přibyla v domku nová expozice, složená z audiovizuálního snímku o Františku Křížíkovi, ve kterém je zachycen celý jeho život. Další část expozice je interaktivní a simuluje výrobu elektrické energie na přelomu 19. a 20. století. Vše je doplněno dobovými předměty, fotografiemi a dokumenty. Na jaře roku 2013 dostalo okolí domku novou zeleň, která byla úplnou tečkou za komplexní rekonstrukcí této historické památky.

Prlov /Zlínský kraj

Agroturistické centrum U Húšťů

Půvabná valašská vesnice Prlov se nachází v severovýchodní části Vizovické vrchoviny, 11 km jihovýchodně od Vsetína v kotlině kolem Prlovského potoka, jenž je levostranným přítokem většího potoka Pozdýchůvky vlévajícího se ve Valašské Polance do řeky Senice.

Agrocentrum v Prlově vzniklo přestavěním venkovského statku „U Húšťů“ který obec odkoupila od soukromého vlastníka a s pomocí vlastních finančních zdrojů, ale i dotací vytvořila stavení s tradičním valašským duchem. Nyní je zde moderní rekreační státek s ubytováním až pro 20 lidí. Na okolních pastvinách se pase stádo oveček a koz, a také skot a koně. Můžete si tu podojit kozy,

zapojit se do výroby kožiček a ovčích sýrů, vlastnoručně si v pravé valašské peci upéct chleba, obarvit si po staru látky a vůbec si vyzkoušet různá tradiční řemesla. Dále si lze objednat jízdu v kočáře taženém koňmi, vypůjčit si horské kolo a milovníci rybaření si rádi zaloví ve zdejších menších rybních. Pořádají se tu také ovčácké slavnosti nebo soutěže v sečení trávy.

Při rekonstrukci, na které se podíleli výhradně místní řemeslníci, byly použity tradiční materiály, zejména dřevo. Dekorace a vybavení domu tvoří rovněž přírodní materiály a modrotisk. Velký důraz byl při vybavování objektu kladen na tradiční ruční výrobu, ať už se jednalo o koberce, závěsy či dekorace.

Šaplava /Královéhradecký kraj

Pomník obětem první světové války a socha Kříže

Krásný výhled na panorama Krkonoše a za dobré viditelnosti i na horu Sněžku nabízí obec Šaplava, ve které žije 124 obyvatel. V roce 2012 zde nechali kompletně zrekonstruovat Pomník obětem první světové války a zrenovovat na něm sochu T. G. Masaryka. Monument připomíná místní vojáky, kteří už se z fronty nevrátili. V období komunismu musela být busta prvního československého prezidenta odstraněna, zpátky na své místo se vrátila až v roce 1989. Při poslední rekonstrukci se podařilo zachovat původní ráz pomníku i sochy.

Druhým objektem, který prošel v roce 2012 rekonstrukcí, je socha Kříže. Odborná firma ji od hlavní silnice, vedoucí do Koutů, snesla a kompletně zrenovovala. Těžká technika ji usadila zpět na místo a nově ji pak ozdobila soška Madonny. Původní sošku bohužel někdo ukradl, proto se obec rozhodla a nechala vyrobit novou, na vlastní náklady, s pomocí dochovaných záznamů.

Skalka /Olomoucký kraj

Budova lázní

Obec Skalka leží 8 km od Prostějova a je známá svými lázněmi, které využívají místní minerální vody. Chemické složení alkalicko-síratých vod je unikátní, obsažený sylvín nemohou nabídnout žádné české lázně, nachází se pouze v Itálii a Rakousku. Minerální prameny jsou pojmenovány – Jan, Svatopluk, Cyril a Metoděj a pramen Julinka. V současné době se zde léčí převážně choroby revmatického charakteru a pohybového ústrojí.

První zmínka o léčivé vodě ve Skalce je již z 16. století v knize „O vodách hojitelných neb teplicích moravských“. V roce 1928 se prostějovský občan pan Vilém Sonnevend rozhodl tyto vzácné zdroje využít a nabídnout jejich léčivost občanům. Bohatou historii vlastníků zakončil rok 1961, kdy přešly lázně do správy a majetku obce Skalka a obec začala dle svých finančních možností s opravami budovy i okolí lázní.

Postupně byly prováděny úpravy jak na budově lázní (různé přístavby a nástavby), tak při vytváření zázemí lázeňského areálu (šatny na koupališti, terénní a sadové úpravy, zastřešení léčivých

pramenů, taneční parket, přístřešek pro muzikanty, sociální zařízení v parku atp.).

Jelikož byla budova Lázní opravována vždy jen dle finančních možností obce, které byly velmi malé, tak vzhled lázní v devadesátých letech dvacátého století nebyl moc vábný a navíc byla úplně narušena původní architektura hrázděného zdiva.

Proto obec požádala o dotaci, díky níž v roce 2004 prošly lázně kompletní rekonstrukcí a modernizací. Při této rekonstrukci byl kladen důraz na zachování autenticity původního hrázděného zdiva. Budova lázní tak v dnešní podobě dokonale zapadá do venkovského prostředí obce.

V rámci rekonstrukce byly kompletně přebudovány prostory balneo provozu, ubytovací část v patře budovy i suterén, kde vznikly nové prostory pro rozšíření nabídky služeb o saunu a solárium.

Celkové náklady na rekonstrukci činily Kč 14.507.000,- Kč, z toho dotace z Ministerstva financí ČR byla ve výši 10.100.000,- Kč.

Sudovo Hlavno /Středočeský kraj

Dům č. p. 151

Už před tisícem let se v obci Sudovo Hlavno usadili lidé, kteří uměli ocenit zdejší přírodní podmínky a úrodnou půdu. Zemědělské využití krajiny přetrvalo až do dnešních dnů. Nejbližším městem je Stará Boleslav. Až do roku 1990 spadaly Sudovo Hlavno spolu s nedalekým Hlavencem pod Kostelní Hlavno. Teď už má samostatná obec své vlastní zastupitele.

Od 30. let minulého století stojí v Sudově Hlavně dům č. p. 151. V jedné jeho polovině se bydlelo, zadní část sloužila k ustájení dobytka a skladování sena a slámy. V letech 2010 až 2012 nechala obec domek opravit, aniž by zasahovala do jeho vnitřního členění. Vnější rozměry stavby a členění oken zůstalo zachováno rovněž. Vstupní dveře jsou původní, stejně jako žebřík k vikýři na půdu.

Dnes je k bydlení využíván celý dům a jednotlivé místnosti jsou zařízeny se stejně citlivým přístupem jako oprava domu. V zadní části byla obnovena vrátka i lavička, na které sedával někdejší majitel domu a hrával na trubku. K vydláždění dvorku posloužily původní dlaždice a beze změny zůstal v domku zachován i patrový špejchar (sýpka).

Smilovy Hory / Jihočeský kraj

Penzion Stará škola

Sedm místních částí a 361 obyvatel. To je obec s názvem Smilovy Hory. Více než 130 domů zde slouží k rekreaci. Dominantou obce je kostel zvaný Rozeslání svatých apoštolů, který je národní kulturní památkou a patří církvi. Obec pravidelně přispívá na jeho údržbu a pečuje o jeho okolí. Zdejší kapličky má naopak obec ve svém vlastnictví. Je tedy logické, že se stará i o jejichž údržbu.

Pseudogotická budova bývalé základní školy ve Smilových Horách je typickou stavbou venkovské školy z roku 1864. Do roku 2004 byl skutečně jako škola využíván. Stavba je památkou místního významu, občané k ní mají úzký citový vztah a chtějí objekt zachovat pro budoucí generace.

Návrh přestavby byl veden snahou v maximální možné míře zachovat stávající konstrukce a tím i ráz původní budovy. Některé z původních okenních otvorů nechala obec obnovit, některá okna byla zrenovována, jiná nahrazena replikami. Původní kamenné schodiště zůstalo zachováno. Stropy jsou zatepleny a v budově se topí štěpkou. Místo k učení však bude objekt nyní sloužit k vyplnění volného času. Stal se z něj víceúčelový dům s klubovnou, saunou, posilovnou a 21 lůžky k přespání.

Sudkov / Olomoucký kraj

Obecní úřad

V severním cípu Hanácké roviny, asi šest kilometrů jižně od Šumperku se při březích dolního toku řeky Desné rozkládá Sudkov. Název mu dalo pravděpodobně staročeské jméno Sudislav, které se dříve krátilo na Sudek. V zemských deskách ze 14. století stojí, že manželka pána ze Sovince darovala půlku Sudkova svému synovi. Páni ze Sovince se tak stali prvními držiteli obce.

Historické památky vždy patřily k celkovému obrazu vesnice. Obci je známá jejich důležitost pro cestovní ruch, rozvoj duchovního života svých občanů a v neposlední řadě místní památky esteticky zlepšují kvalitu bydlení v obci. Proto se obec stará o řádnou opravu a údržbu těchto objektů. V minulých letech byla provedena například rozsáhlá oprava Římskokatolického kostela. Byly také opraveny obě dvě kapličky a revitalizací prošel i místní hřbitov a cesta k němu. V roce 2012 obec Sudkov dokončila rozsáhlou a nákladnou rekonstrukci obecního úřadu.

K dotaci z Ministerstva pro místní rozvoj ČR a Ministerstva financí ČR si ještě vzala i úvěr, aby dokázala zaplatit celkových 20,3 milionu korun.

Budova má za sebou dlouhý historický vývoj. Původně sloužila budova z roku 1888 školákům. Ve třicátých letech 20. století nahradila starou školu nová a v objektu našli zázemí představitelé obce v čele se starostou. Postupně tam k jejich kancelářím přibyl ještě poštovní úřad a knihovna. Dnes září budova novotou a stejně příjemný pohled je na její okolní prostranství.

Rekonstrukce budovy se velmi zdařila. Současně s rekonstrukcí byla provedena i revitalizace veřejného prostranství okolo budovy. Centrum obce se nyní pyšní novým atraktivním vzhledem.

Všeň /Liberecký kraj

Historická budova radnice

Všeň je starou obcí v severovýchodních Čechách mezi Turnovem a Mnichovým Hradištěm.

Poprvé se připomíná v roce 1318. V současnosti zahrnuje i osady Mokřý a Ploukonice. Mezi první doložené vlastníky patří Markvarčicové a Vartenberkové. Obydlí původních domkařů, řemeslníků a rolníků se rozkládají na svazích návrší, kterému vévodí do širokého údolí Jizery novogotický chrám sv. Filipa a Jakuba (po přestavbě po roku 1832), obklopený hřbitovem.

Zachování původního půdorysu obce a zejména vnikajícího panoramatu vesnice, jakož i péče o památkově chráněné objekty a stavby lidového stavitelství, které vytvářejí místní ráz, je nejpřed-

nějším zájmem při správě obce.

V obci je řada zachovalých staveb lidové architektury, jako například mohutný špýcharový dům z 16. století, roubená myslivna, brána u bývalého statku v Mokřém, v Ploukonicích jsou to dvě budovy s přistavěným hostincem a dále řada drobných plastik, jako křížky nebo sochy, od lidových umělců. Polosamota Dvora Borčice se stala rájem koní a jejich přátel. Východní části obce vévodí gotický poutní kostel sv. apoštolů Filipa a Jakuba.

Velmi citlivým způsobem byl obnoven vnější plášť historické budovy radnice, jejíž zdi pamatují konec 17. století.

Všeradice /Středočeský kraj

Starý špýchar

V chráněné krajinné oblasti Český kras, poblíž okresního města Berouna, leží obec Všeradice, která vznikla splynutím dvou osad. Všeradicemi se přitom nazývala dolní část, kde bývala tvrz a dvůr, fara, mlýn a kostel svatého Bartoloměje, později zde stával i pivovar a vinopalna.

Horní část obce, směrem k Bykoši, bývala samostatnou obcí a jmenovala se Trnová. I v této části stával zemanský statek a poplužní dvůr. Na rozhraní obou vesnic, u cesty, stojí od starých časů dnes nevyužívaná hospoda - Krčma haldecká.

Starý špýchar v zámeckém areálu je památkově chráněným objektem. Před rekonstrukcí, která trvala bezmála rok, byl v dezolátním stavu a hrozil zřícením. Dnes slouží jako víceúčelový kulturní objekt a nabízí k prohlídce muzeum tamní rodačky Magdaleny Dobromily Rettigové, muzeum české vesnice, galerijní a multifunkční sál. Současně poskytuje zázemí nejrůznějším kulturním akcím a je chloubou celé obce.

Rapotín /Olomoucký kraj

Panelové sídliště

Rapotín založili ve 13. století němečtí kolonisté. Tehdy obec patřila do kraje Šumperka a Branenska pod správou zeměpánů, kteří jednotlivé obce dávali do zástavy různým šlechtickým rodům. Se svými 3 200 obyvateli patří dnes Rapotín mezi větší obce. Proto snad nikoho nemůže urazit jeho panelové sídliště, které je charakteristické spíše pro městské aglomerace.

V průběhu posledních deseti let byly všechny bytové domy, jejichž vlastníkem je obec Rapotín, zrekonstruovány. Jejich oprava byla provedena tak, aby se svým pojetím přibližovala původní architektuře této oblasti. Bytů má obec ve své správě kolem tisícovky.

Řenče /Plzeňský kraj

Výstavba mateřské školy

Obec Řenče tvoří sedm venkovských sídel a 900 obyvatel. Převládá zde venkovská zástavba. Občanská vybavenost je soustředěna do sídla se stejnojmenným názvem Řenče. Není tedy náhodou, že právě zde byla vybudována nová mateřská škola. Poprvé se dětem otevřela 2. ledna 2013 a nabídla jim 28 míst. Z obecního rozpočtu bylo na stavbu uvolněno 4,5 milionu korun.

Mateřská škola je dřevostavbou a má sedlovou střechu. Stojí v oplocené školní zahradě tak, aby navazovala na komunikaci a plocha pro hraní byla co největší. Denní místnosti jsou situovány na východ a jih s přímým vstupem na zahradu. Jedna společná místnost plní funkci herny a ložnice. Třída má svoji šatnu a umývárnu se záchody a umyvadly pro děti. V budově je kancelář pro učitele, výdejna jídel, místnost na úklid a chodba. Obec má rovněž vypracován návrh na revitalizaci celé školní zahrady.

Sedliště /Moravskoslezský kraj

Kaple Panny Marie

Slezská obec Sedliště leží severovýchodně od Frýdku-Místku. Byla pravděpodobně založena ve 13. století příslušníky lužického rodu Baruthů. Společenský život byl již od druhé poloviny 19. století ovlivněn spolkovou činností. Bohatou historií obce připomíná zdejší Muzeum Lašská jizba. Nejceněnější památkou v Sedlištích je dřevěný kostel Všech svatých z roku 1638, který patří do souboru cenných sakrálních staveb tohoto druhu v Pobeskydí. Vedle něj se vyskytují téměř tři desítky drobných duchovních objektů – kaplí a křížů.

Nejmladším z nich je Kaple Panny Marie, která byla postavena v roce 2011 jako soukromá, nákladem Marie Ivánkové. Nachází se v blízkosti poutního místa v Lískovci – Hájku. Motiv jejího vybudová-

ní vyplývá z pamětní tabule umístěné vedle vchodu. Návštěvník se dočte, že je poděkováním za obdržené Boží milosti, za zděděnou víru po předcích a za vnoučata. Donátorka stavby jej dále doplňuje slovy: „Ať toto svědectví je pro příští generace a osloví všechny, kdo přijdou do těchto míst“. K výzdobě kaple patří především keramický reliéf Panny Marie v interiéru a obdobné spodobnění Anděla strážného ve výklenku nad vchodem. Cenným výtvarným prvkem je rovněž ručně kovaná ozdobná mříž vchodu, přes kterou lze do kaple volně nahlédnout. Kaple stojí ve volné krajině, v sousedství vzrostlého dubu a dotváří tak typický zádumčivý obraz rozptýlené slezské zástavby nenarušující její historický ráz.

Školy a školky hrají v obcích velkou roli. Dostatek, zejména spokojených, dětí je nepsaným příslibem budoucnosti života v obci. Zřejmě proto se zastupitelstva tolik soustředí na rekonstrukce školních budov a modernizace jejich příslušenství. Jinde jsou to úsporné důvody, které vedou obce ke spojování mateřských a základních škol, aniž by dětem ubylo na pohodlí. V této publikaci jsme se přestavbám, přístavbám, rozšiřování a redukcí prostor školek a škol rozhodli věnovat samostatnou kapitolu.

Koclířov /Pardubický kraj

Základní škola

Škola v Koclířově stojí v centru obce od roku 1875. Při její rekonstrukci dbala obec na to, aby zapadla do krajinného rázu. Návrh její nové podoby respektoval podobu klasicistní, jen v jednodušších tvarech. Původní stavební prvky zůstaly zachovány, stejně tak jako architektonické tvarosloví.

V prvé řadě byl na škole rozšířen krov, komíny zčásti zbourány, ale znovu obnoveny do původního vzhledu s pomocí betonových cihel napodobujících cihly pálené. Následně byla budova zateplena. Vnitřní prostory a rozvody zůstaly zatím v původním stavu. Na řadu přijdou během další etapy rekonstrukce.

Nedašov /Zlínský kraj

Mateřská škola

Sestěhování základní a mateřské školy uskutečnili v Nedašově roku 2012. Pomohl jim k tomu Program obnovy venkova. Mateřinka má samostatný vchod a prostory v přízemí. V případě potřeby je v budově nachystána místnost, která by dovolila posílit školku ještě o další oddělení. Sociální zázemí je zde dostatečné, prostor ke hraní a spaní nechala obec upravit z bývalých školních učeben. Kapacita školky je 28 dětí. Ty mají k dispozici dvě dětská hřiště, která postupně procházejí modernizací. Zanedbatelná není ani úspora energetická. Dům je zateplen a opatřen novými okny

Police /Kraj Vysočina

Mateřská škola

Po druhé světové válce si děti z Police hrály v budově mateřinky, která se dříve nazývala Ovčírna. Později se školka přestěhovala do jiné budovy a nárůst populace si vyžádal její přístavbu. Později se však počet dětí v obci snížil, budova se pomalu vyprazdňovala, a proto se zastupitelstvo rozhodlo přestěhovat mateřskou školu pod jednu střechu ke škole základní. Stalo se tak v roce 2009. S nákladnou investicí pomohly obci Ministerstvo zemědělství ČR a Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, konkrétně Program rozvoje venkova a podprogram Podpora obnovy a rozvoje venkova. Z vlastní pokladny věnovala obec úpravě školní budovy 652 tisíc korun, celkem se náklady vyšplhaly přes 3,5 milionu.

Rapotín /Olomoucký kraj

Přístavba základní školy

Koncem roku 2006 podala obec Rapotín žádost o dotaci z tzv. Norských fondů na rekonstrukci a rozšíření školního hřiště. Projekt byl odhadnut na 9 milionů korun. Po dokončení všech úprav získali školáci v roce 2009 možnost věnovat se v těsném sousedství své školy atletice a míčovým hrám. Na víceúčelovém hřišti začali hrát tenis, volejbal, basketbal a malou kopanou, o kousek dál skáčí do výšky i dálky, běžcům slouží dráhy se stříkaným tartanovým povrchem. Hřiště je určeno i široké veřejnosti. Po jeho oplocení, osvětlení a dalších úpravách se skutečná cena investice vyšplhala na 10,5 milionu korun.

To však obci nestačilo. Rozhodla se, že svým žákům zpříjemní volný čas a sportování ještě více. Kromě hřiště mají tak děti v Rapotíně k dispozici i novou tělocvičnu, posilovnu a krytý bazén.

Telecí /Pardubický kraj

Mateřská škola

V letních měsících roku 2012 proběhla v obci Telecí celková rekonstrukce mateřské školy, zaměřená na rozšíření kapacity a zlepšení podmínek pro děti. Předmětem zájmu se staly především herny, ložnice a sociální zařízení. Díky citlivému přístupu najaté projekční kanceláře a nespočtu brigádnických hodin místních občanů dostaly děti k začátku nového školního roku 2013/14 pěkný dárek. Akce probíhala svépomocí a náklady na ni byly uhrazeny jen z obecní pokladny.

Buková /Plzeňský kraj

Autobusová čekárna

První písemná zmínka o obci Buková pochází z roku 1115, kdy byla spolu s okolními vesnicemi darována Vladislavem I. Kladrubskému klášteru. Krajina kolem Bukové je členitá, kopcovitá, bohatá na udržované lesy a rybníky, s regionálním biocentrem Kacerna a funkčním lokálním biocentrem.

V Bukové se počet obyvatel stále zvyšuje a generace mládne. Obec se snaží vytvořit pro své občany co nejpříjemnější domov. V roce 2010 se dočkala podpory z evropských peněz na akci nazvanou „Naše návěs je vizitkou naší obce“. V jejím rámci nechala vybudovat zbrusu novou autobusovou čekárnu, která nahradila starou, plechovou, nevzhlednou a zcela nevyhovující z let dávno minulých. Čekárna zapadá do venkovské zástavby a krajinného rázu a koresponduje také s nedalekým domem č. p. 10, který byl postaven ve venkovském klasicistním stylu. Z výše uvedeného je zřejmé, že použití klasických stavebních materiálů, jako je dřevo a hliněné tašky, bylo u této stavby samozřejmostí.

Kaňovice /Moravskoslezský kraj

Rybník Kamenec

Jedna z nejmenších obcí okresu Frýdek-Místek se jmenuje Kaňovice. Žije v ní kolem 300 obyvatel. V roce 2013 oslavila čtyřtýleté výročí svého vzniku, jež připomíná pro tento účel poměrně výjimečný památník založení obce. Pro Kaňovice je typická rozptýlená slezská zástavba s existencí sedláckých zemědělských usedlostí – tzv. gruntů.

Na pomezí s obcí Václavovice byl vybudován v letech 2005 až 2006 rybník. Podle lokality, ve které se nachází, je označován také jako Kamenec. Dotváří romantická zákoutí v okolí potoka Dolní Datyňka. K jeho zázemí patří stylové, zastřešené odpočívadlo. Rybník je v majetku a správě mysliveckého sdružení Václavovice.

Kralice nad Oslavou /Kraj Vysočina

Revitalizace rybníku Pivovárek

Název Kralice, původně Krállice, napovídá, že zde zprvu sídlili králíci, královi lidé. První zmínka o kralické tvrzi pochází z roku 1379. O dvě stě let později byla na tvrzi, do bezpečných žerotínských Kralic, přenesena z Ivančic tajná bratrská tiskárna, založená biskupem Janem Blahoslavem. Její přestěhování proběhlo v době, kdy na Moravě sílilo pronásledování všech tzv. náboženských novot. Za vrchol kralického tisku je pokládána šestidílná Bible česká, později nazvaná kralická.

V roce 2012 ukončila obec revitalizaci rybníku Pivovárek. Ze dna vodní plochy o rozloze 1,2 hektaru nechala odstranit sedimenty, opravit hráz i technické objekty, které již byly v havarijním stavu a odpadní potrubí nechala nahradit otevřenou vodotečí, doplněnou o tůň a zeleň. Další tůň přibyla nad zátopou. V tělese hráze vznikly průchody pro migraci obojživelníků, přivedené k dokonalosti instalací šipek s vyobrazením žabičky pro usnadnění jejich orientace.

Součástí stavby je plastika Alegorie živelů – země, vzduchu, vody a ohně, jejíž součástí je trvalá pamětní deska s letopočtem revitalizace.

Paskov /Moravskoslezský kraj

Informační systém a zahrada setkávání generací

Paskov lze z administrativního hlediska označit za jedno z nejmladších měst České republiky. Prohlášeno jím bylo v roce 2011. Na druhé straně je však připomínán jako sídlo listinou olomouckého biskupa Bruna ze Schauenburku již v roce 1267. Bohatá historie zdejšího panství inspirovala město ke zřízení informačního okruhu „Zajímavosti z historie Paskova“.

Zájem tvůrců o zachování jednoty obsahu a formy dokládá architektonické řešení nosných konstrukcí tabulí. Jejich horní část využívá prvek vesnického baroka některých zdejších dochovaných budov a je tak zároveň do určité míry originálním až výtvarným

objektem. Informační obsah pak neopomíjí mapy popisovaných objektů, časovou osu hlavních historických milníků, doprovodné fotografie a kompletní jmenovité autorství realizačního týmu.

Při prohlídce tabulí okruhu v délce čtyři a půl kilometru je navíc možno využít restauračních služeb nově zrekonstruované Sokolovny, nyní Komunitního centra, a rozsáhlého dětského hřiště vedle něj. Tento komplex symbolicky nazvaný „Zahrada setkávání generací“ naplňuje záměr města na budování mezigeneračního soužití a soudržnosti svých obyvatel.

Unkovice /Jihomoravský kraj

Revitalizace centra obce Unkovice

Starodávná jihomoravská obec Unkovice leží dvacet kilometrů jižně od Brna, nedaleko Židlochovic. Ve 13. století patřila Velehradskému klášteru. Ve znaku znázorněný románský kalich byl darován unkovickému kostelu hrušovanskými farníky v roce 1593 a připomíná náboženskou tolerantnost místních obyvatel, z nichž většina se v 16. století přiklonila k protestantizmu. Kdo by chtěl Unkovice navštívit, nemusí jet nutně autem. Obec leží na cyklistické stezce Brno – Vídeň.

Vysoká prašnost, nedostatek parkovacích míst a havarijný stav chodníků a cest přivedl unkovické na myšlenku centrum obce obnovit. Náves s kostelem, hřbitovem, školou, obecním úřadem, kulturním domem a parkem přímo vybízela k vytvoření klidové zóny. Ta je nyní hojně využívána pro pořádání kulturních akcí, ať už jsou to hody, májová zábava či masopust. Přibyly chodníky, odstavňá stání, oddechové zóny, dětské hřiště, veřejné osvětlení, lavičky a odpadkové koše, byly opraveny poškozené vozovky i pomník obětem válek. Revitalizace centra prospěla v Unkovicích nejen občanům, ale i životnímu prostředí.

Václavovice /Moravskoslezský kraj

Dřevěný mlýnek

Obec Václavovice patří ke středně velkým vesnickým sídlům s počtem okolo 1 900 obyvatel. Zatímco původní obyvatelé byli zemědělci a chovatelé dobytka, na konci 19. století už tu žily především dělnické rodiny. Kombinace zaměstnání v ostravských průmyslových firmách a zároveň existence malých zemědělských hospodářství vytvořila z místních obyvatel skupinu tzv. „kovoze-mědělců“. K jejich způsobu hospodaření často patřilo budování a využívání dřevěných větrných mlýnků, technických zemědělských staveb typických pro Ostravsko. Vznikaly od počátku dvacátého století do druhé světové války. Poté jejich praktický význam klesá

a zaniká. Taktéž zanikají vlastní objekty a z původních několika set jich je nyní v celé oblasti již jen několik desítek.

Václavovice, kde se čtyři tyto mlýnky dochovaly, se rozhodly využít technologie jednoho, který již pomalu zaniká, pro komplexní rekonstrukci. Stavba je doplněna informační tabulí, je plně funkční a může tedy i sloužit jako technická památka s praktickým výkladem a ukázkou fungování. Existence dalších tří dochovaných mlýnků a více než deseti dřevěnic ve Václavovicích historicky vyvažuje budování čtených novostaveb nově přistěhovaných obyvatel z Ostravy nebo jiných okolních měst.

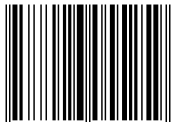
Edice: TVÁŘ VENKOVA
Zakladatel edice: Spolek pro obnovu venkova ČR
Publikace: Venkovské stavby 2013
Editor, autor: Jan Machovský a kolektiv
Spolupráce: Starostky a starostové vítězných obcí soutěže Vesnice roku 2013 i dalších uvedených obcí,
investoři a autoři projektů a realizací staveb, dále pak zástupci Spolku pro obnovu venkova ČR,
Ministerstva pro místní rozvoj ČR.

Grafická úprava a sazba: Machovský mapy s.r.o.
Jazyková úprava: Machovský mapy s.r.o.
Tisk: Machovský mapy s.r.o.
Vydavatel: Obec Běloutín
Realizátor projektu: Mgr. Eduard Kavala, starosta obce Běloutín, předseda Spolku pro obnovu venkova ČR

Vydáno v roce 2013. Náklad 3.000 ks. ISBN 978-80-260-5525-9

Publikace vydána s podporou Ministerstva pro místní rozvoj ČR a Spolku pro obnovu venkova ČR

ISBN 978-80-260-5525-9

9 788026 055259 >